

Mari Helen Holmen

**Homofile foreldre og foreldreskap;
Nytt? Eller bare annerledes**

**Masteroppgave i Sosialfag, studieretning Familiebehandling
OsloMet – storbyuniversitetet
Fakultet for samfunnsvitenskap**

OsloMet – storbyuniversitetet, Fakultet for samfunnsvitenskap
Oslo 2019

Forord

Da var det på tide å levere masteroppgaven og slutten på studiet nærmer seg. Det har vært tre lærerike år, med mange spennende forelesninger og arbeidsprosesser med medstudenter. Samtidig som prosessen har vært lærerik, har det også vært en krevende prosess med både masterstudie og fulltidsjobb gjennom tre år. Jeg ser frem til veien videre, da jeg kan ta med meg all lærdom inn i arbeidslivet.

Jeg ønsker å takke min veileder, Randi Wærdahl, for god støtte, tilgjengelighet og mange gode og konstruktive tilbakemeldinger. Takk til gode medstudenter og familie som også har hjulpet meg gjennom denne prosessen.

Mari Helen Holmen

Lørenskog 15. mai 2019

Sammendrag

Denne avhandlingen handler om homofile foreldre og foreldreskap. Hensikten med avhandlingen er å få et innblikk i hvordan homofile familier praktiserer sine familieliv, og hvilke erfaringer de har med å bli møtt som en homofil familie i samfunnet.

Familielivet og foreldreskapet er hele tiden i endring og blir stadig mer mangfoldig. Gjennom endringer i samfunnet skapes det muligheter for flere måter å være en familie og få barn. Foreldreskapet er tradisjonelt noe som oppstår når en mann og kvinne får barn sammen, og en stiller sjeldent spørsmål til det. I motsetning til heterofile par, stiller man ofte med en gang spørsmål rundt foreldreskapet til homofile par. Å skape en familie utenom det heteronormene i samfunnet legger til rette for, kan skape nysgjerrighet og ulike meninger fra andre i samfunnet. Hvilke normer er gjeldende i samfunnet og hvordan homofile familier opplever at heteronormativiteten legger føringene for eget familieliv, vil være sentralt i avhandlingen. Problemstillingen for prosjektet er: ***Bidrar homofile familier til å utvikle eller endre vår forståelse av familien og foreldreskapet?*** Det teoretiske rammeverket består av ulike teoretiske perspektiver som jeg bruker som redskaper for å forstå homofile foreldre. Redskapene brukes for å se på homofile familier fra ulike ståsteder og for å kunne skape en bredere forståelse av hvordan homofile foreldre velger å praktisere sine foreldreskap.

Dette er en kvalitativ studie, der empirien er innhentet fra intervjuer. I prosjektet er det blitt gjennomført fem intervjuer, med fire homofile par og en homofil aleneforelder. Jeg ønsket et datamateriale som inneholdt informantenes beskrivelser og framstilling av familielivet og foreldreskapet. Dette for å danne et innblikk i deres tanker, erfaringer og følelser. Gjennom spørsmål i intervjuet ønsket jeg å få et innblikk i informantenes familieliv, med fokus på det de selv la vekt på og var opptatt av. Videre jobbet jeg med datareduksjon av intervjuene, og etablering av ulike koder og kategorier som ble sentrale i analysen. Hvordan homofile med sine fortellinger om egne forståelser og erfaringer med foreldreskapet kan åpne for flere former for tilpasning og nyskapning av familien, kom frem gjennom analysen av mine gjennomførte intervjuer.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	7
1.1 Oppgavens oppbygning	8
2. En teoretisk forståelse av homofile familier	9
2.1 Hva er en homofil familie?	9
2.2 Familien som institusjon – Et funksjonalistisk perspektiv	11
2.3 Familien som relasjon – Et relasjonelt perspektiv	13
2.4 Familien som handling – «Doing families»	16
2.4.1 Å fremvise familien – «Displaying families»	18
2.5 Familien som norm – Et heteronormativt perspektiv	20
2.5.1 Det heteronormative familielivet	22
2.5.2 Narrativer – fortellinger om familielivet	23
2.6 Oppsummering	24
3. Metode	26
3.1 Valg av metode	26
3.1.1 Intervjuguide	29
3.2 Rekruttering av informanter	30
3.3 Analyse av intervjuer	32
4. Analyse og funn	34
4.1 Hvordan snakker homofile foreldre seg frem som en familie?	34
4.1.1 Hvem er familien?	34
4.1.2 Ønske om et familieliv	36
4.2 Skapelseshistorien og kjærlighetsbarnet	37
4.3. Hvordan snakker homofile foreldre om ulike konstruksjoner av fellesskap?	40
4.3.1 Konstruksjoner av barnet og familiebånd	40
4.3.2 Konstruksjoner av det psykologiske fellesskapet	41

4.3.3	Konstruksjoner av felles opplevelser og aktiviteter	42
4.3.4	Konstruksjoner av arbeidsfellesskapet	44
4.4	Foreldreskapet – hvordan defineres ulike roller i hverdagen?	45
4.5	Hvordan snakker homofile foreldre om barneoppdragelse?	47
4.6	Hvordan opplever homofile foreldre å bli møtt av andre?	50
4.6.1	Samfunnets institusjoner	51
4.6.2	Venner og familie	52
5.	Konklusjon	55
6.	Litteraturliste	59
	Vedlegg 1 – Invitasjon til deltakelse i masterprosjekt	64
	Vedlegg 2 – Intervjuguide	66
	Vedlegg 3	69

1. Innledning

Hva er en familie? Hvem er det vi snakker om når vi snakker om vår familie? Vi er alle en del av en familie, og familien kan påvirke oss og forme oss på ulike måter. Samfunnet er stadig i endring slik at familielivet og foreldreskap blir mer mangfoldig. Det finnes stadig flere måter og være en familie, og gjennom ulike familiekonstellasjoner vil også foreldreskapet endre seg. Flere og flere barn i dagens samfunn vokser opp med homofile foreldre, enten med to mammaer eller to pappaer. Homofile foreldre er en familiekonstellasjon som stadig blir mer kjent, og som gjennom utvikling er med å skape endringer i foreldreskapet.

Etter at den nye ekteskapsloven trådte i kraft i 2009 har flere homofile par giftet seg. Flere homofile par får barn, men det er vanskelig å få et nøyaktig bilde på hvor mange homofile par det gjelder. Tall fra SSB, 1. januar 2017, viser at det var totalt 1036 barn i alderen 0-17 år som da bodde med homofile foreldre som var gift eller registrert partnere. Disse tallene gjaldt kun felles barn og biologiske-/særkullsbarn som er bosatt på samme adresse som foreldrene. Dette gir ikke en fullstendig oversikt, men et lite innblikk i hvor mange barn som vokser opp med homofile foreldre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018). Da det stadig blir flere homofile foreldre, blir jeg nysgjerrig på om de opplever å ha samme status som heterofile foreldre i samfunnet. Opplever de seg som alternative foreldre, eller opplever de seg som foreldre på lik linje med andre heterofile foreldre?

Ordet foreldreskap har oftest en enkel referanse som noe som oppstår når en mann og en kvinne får barn sammen. I forhold til heterofile par, stiller man sjeldent spørsmål om foreldreskapet før en eventuelt får høre om utfordringer med unnfangelse og graviditet, ser store aldersforskjeller eller andre ting som bryter med normen. I motsetning til heterofile par, så stiller man umiddelbart spørsmål til foreldreskapet når homofile blir foreldre. Hvordan er barnet unnfanget? Hvem har båret frem barnet? Er barnet adoptert eller finnes det genetiske bånd mellom foreldrene og barnet? Har de ulike roller overfor barna, og hva er viktig i god oppdragelse? Må de gjøre noe spesielt for å bli oppfattet som foreldre? Dette er spørsmål som dukker opp rundt foreldreskapet når homofile får barn. Jeg ønsker å bruke betegnelsen homofile familier/foreldre i min oppgave. I den betegnelsen vil jeg inkludere både homofile og lesbiske som enten er alene eller i et parforhold, som har barn.

Homofile foreldreskap blir til på mange ulike måter, og selv om det har blitt flere homofile som får barn, er det fremdeles ikke så mange. Dette gjør at det ikke har blitt skapt tydelige roller og forventninger til hva det innebærer. Verken for omgivelsene eller for de homofile foreldrene selv. Motivasjonen til å skrive denne oppgaven ligger nettopp i en nysgjerrighet på hvordan homofile foreldre selv praktiserer og erfarer sine foreldreskap i møte med en verden hvor de skal bli forstått som foreldre.

På bakgrunn av dette vil prosjektets problemstilling være:

Bidrar homofile familier til å utvide eller endre vår forståelse av familien og foreldreskap?

1.1 Oppgavens oppbygning

I kapittel to vil jeg gå inn på det teoretiske rammeverket i oppgaven. Kapittelet vil være en gjennomgang av teorier som blir brukt til å forstå heterofile familier, som jeg ønsker å bruke som redskaper til å forstå homofile familier, foreldrepraksiser og erfaringer. Jeg ønsker å bruke et sammensatt begrepsapparat til å forstå dette, fordi disse teoretiske redskapene fremhever ulike sider av foreldreskapet slik det praktiseres og erfares. Gjennom mitt teoretiske rammeverk vil jeg først trekke frem hva en homofil familie er. Deretter vil jeg komme innom et funksjonalistisk perspektiv, relasjonelt perspektiv, gjøre-perspektiv og et heteronormativt perspektiv.

Videre i kapittel tre vil jeg redegjøre for valget av intervju som metode, og hvorfor jeg finner denne metoden mest relevant for å innhente data om homofile familier. Metodekapittelet inneholder i tillegg en beskrivelse av intervjuguiden, rekrutteringsprosessen og om hvordan jeg har analysert datamateriale. Kapittel fire handler om analysearbeidet, der jeg vil redegjøre for funnene i intervjuene. I analysen vil jeg trekke frem hvordan homofile familier snakker seg frem som en familie, skapelsesprosessen, ulike konstellasjoner av fellesskap, roller og arbeidsfordeling, barneoppdragelse og egne erfaringer med å bli møtt i samfunnet som homofile foreldre. Til slutt i oppgaven vil jeg komme med en konklusjon, der jeg vil trekke frem de viktigste funnene i oppgaven.

2. En teoretisk forståelse av homofile familier

I denne delen av oppgaven vil jeg gjøre rede for ulike teoretiske perspektiver som blir brukt for å forstå familier. Videre vil jeg forsøke å benytte disse teoretiske perspektivene som redskaper for å forstå homofile familier. Jeg ønsker å skape en tredeling mellom familien som institusjon, familien som relasjon og familien som handling. Gjennom denne tredelingen vil jeg også komme innom familien som norm, gjennom et heteronormativt perspektiv.

2.1 Hva er en homofil familie?

Homofile familier er familier som består av to foreldre av samme kjønn. Flere homofile, lesbiske, bifile og transpersoner ønsker å skape en familie gjennom og gifte seg eller få barn. I en artikkel på Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018, skriver de blant annet om homofiles rett til familieliv, retten til å gifte seg, adoptere barn og være fosterforeldre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018). Gjennom et skifte i familiemønstrene, der homofile familier har mulighet til assistert befruktning, adopsjon, og med en rettslig og samfunnsmessig anerkjennelse av homofile samlivsformer, settes foreldreskapet i et nytt lys. Foreldreskapet blant mennesker inntreffer i et historisk, demografisk, kulturelt og sosialt organisert kontekst (Haugli, 2007).

Gjennom historien har begreper som slekt, blodsband/biologi, arbeidsfellesskap, ekteskap, eiendom og politikk vært nært knyttet til familien, men dette synet har endret seg. Bourdieu (1996) definerte den normale familien som et sett med individer som er koblet sammen, gjennom ekteskap, samboerskap eller adopsjon. Familie er nært knyttet til ord som er med å beskrive den sosiale virkeligheten, som for eksempel hus og hjem (Bourdieu, 1996). Det finnes i dag flere ulike familieformer som homofile familier og stefamilier med mine og dine barn. Da familien ikke er formet vil synet på familie hele tiden være i forandring, og det vil stadig produseres nye familieformer (Levin, 1997).

Tall fra SSB, 1. januar 2017, viser at det var totalt 1036 barn i alderen 0-17 år som bodde med homofile foreldre som var gift eller registrert partnere. Med hensyn til barn med foreldre av samme kjønn er det gjort en rekke studier som har vurdert oppvekstvilkår som psykisk helse, skoleprestasjoner- og trivsel, utsatthet for mobbing og forhold mellom foreldre og barn.

Gjennom å se på de studiene som er gjennomført kan man ikke finne noen store forskjeller i oppvekstvilkår mellom barn av homofile og heterofile par (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018). I en NOVA-rapport fra 2013 kommer det frem at man ikke kan se foreldrenes seksuelle orientering som utslagsgivende. Det er heller snakk om hva slags omsorgs- og utviklingsbetingelser foreldrene gir til sine barn. I rapporten skrives det om at barn og unges mestringsstrategier har en stor betydning. Spørsmål om hva det innebærer for barn og unge å vokse opp med homofile foreldre vil ha en sammenheng med hvilke risikoskapende og beskyttende prosesser barn og unge opplever i løpet av oppveksten. Når barnets perspektiv kommer frem skiftes ofte fokus til å handle om barns omgivelser, og ikke om egenskaper ved barnet. Dette fordi det er reaksjonene fra omgivelsene barna må forholde seg til som kan skape eventuelle konflikter knyttet til foreldrenes seksuelle orientering (Backe-Hansen & Fjær, 2013). Gjennom dette ser man at det ikke nødvendigvis er en risikofaktor å ha homofile foreldre, det handler heller om hvilke reaksjoner i omgivelsene som barna må forholde seg til i forhold til foreldrenes seksuelle orientering.

I en artikkel fra 2017 ble det skrevet om Ragnhild Hollekim sin forskning om nordmenns forestillinger om barn og foreldreskap (Dietrichson, 2017). Hollekims forskning viser at mange mener gode foreldreskap er uavhengig av foreldrenes kjønn, og at foreldrenes engasjement i barna er av størst betydning. Hollekim legger frem at vi lever i en tid med raske endringer i familieliv som påvirker barns posisjon og hvordan vi ser på foreldreskap. Det avhenger av konteksten om hva som er barnets beste, men hva som er barnets beste kan variere. Gjennom Hollekims forskning finner man en annen dominerende forestilling om at «barn trenger engasjerte foreldre». Det kommer frem at mange mener at foreldrenes engasjement er av stor betydning, og at et godt foreldreskap er uavhengig av foreldrenes kjønn. Våre holdninger påvirkes, da homofile foreldre blir mer og mer vanlig. I forhold til barnets beste legger Hollekim frem at det er mer bekymring knyttet til hvordan barna med homofile foreldre blir møtt i samfunnet, enn bekymring rundt at de har homofile foreldre (Dietrichson, 2017).

2.2 Familien som institusjon – Et funksjonalistisk perspektiv

Det første teoretiske perspektivet som jeg ønsker å forstå homofile familiers praksis og erfaringer gjennom, er det funksjonalistiske perspektivet. Familien ble i 50-, 60- og 70-årene forstått gjennom dette perspektivet (Ellingsæter & Widerberg, 2012). Familien har gjennom historien vært en grunnenhet for samfunnet og man har vært opptatt av hva familien har gjort for samfunnet (Gabb, 2008).

I et funksjonalistisk perspektiv er struktur og rollefordeling sentrale begreper, der hvert familiemedlem har egne roller og funksjoner i familielivet. Disse rollene var på denne tiden sett på som mannlige og kvinnelige. Det var mannsarbeid å være ute i lønnet arbeid, mens kvinnen sto for ulønnet arbeid i hjemmet. Det var mannen som skulle forsørge familien som en forutsetning for å kunne gifte seg og få barn. Det å kunne jobbe og tjene penger var en rettighet menn hadde, og familieforsørgelse var en plikt og nært knyttet til en manns ære (Ellingsæter & Widerberg, 2012). Samtidig som menn var ute i arbeid, var ekteskapet for kvinnen måten å oppnå sosial og allmenn aksept. Det var gjennom ekteskapet kvinnen ble en ærbar kvinne og hennes barn ble akseptert (Annfelt, 2007).

Hvordan kan man ut ifra et slikt perspektiv forstå homofile familier? Det funksjonalistiske perspektivet har en opprinnelse fra en annen tid, selv om flere av faktorene som rollefordeling og struktur fortsatt kan være kjernebegreper i familielivet også i dag. Familie- og privatlivet har i økende grad blitt diskutert og tematisert i det offentlige. I økende grad formes våre intime valg av offentlige institusjoner. Samfunnets betingelser av økonomi og politikk er med å forme våre tenkemåter, men også våre følelser og seksualitet. Familielivet er en høyt prioritert gruppe og det er stor debatt rundt familiepolitikken (Ellingsæter & Widerberg, 2012).

Politiske spørsmål rundt homofiles rettigheter i familielivet er aktuelle i familiepolitikken, og over tid har det skjedd store endringer i lovverket som har gitt homofile mer rettigheter. I 1993 fikk Norge en lovregulering av homofilt samliv, som var registrert partnerskap. Her fikk homofile rett til å registrere sitt samliv, der loven innebar de samme rettsvirkningene som i et ekteskap, bortsett fra forholdet til barn. Registrerte partnere hadde ikke rett til å adoptere

sammen slik som et gift heterofilt par kunne gjøre. Etter lovendringen om stebarnsadoptsjon i 2002, kunne den ene partneren i et registrert partnerskap adoptere den andres barn. Dette var kun hvis barnet ikke var et adoptivbarn som opprinnelig kom fra et land som ikke tillot slik adopsjon. Et registret partnerskap hadde ved oppløsning av partnerskapet de samme rettsvirkningene som ved separasjon og skilsmisse (Store Norske Leksikon, 2018).

Fra 2009 ble Partnerskapsloven erstattet av en kjønnsnøytral ekteskapslov, der homofile par fikk samme rett til å inngå ekteskap som heterofile par. Dette følger av ekteskapsloven § 1, som sier: «To personer av motsatt eller samme kjønn kan inngå ekteskap» (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018). Seksuelt samliv mellom to av samme kjønn har i deler av Den norske kirke og andre kristne trossamfunn vært betraktet som en synd. Her har det gjennom tiden skjedd en holdningsendring, og Den norske kirke åpnet opp for kirkelig vielse av homofile par januar 2017 (Benestad , Arntzen, & Almås, 2018). Ekteskapsloven som trådte i kraft i 2009 er med å skape mer likestilling og anerkjennelse rundt homofile samlivsformer (Benestad , Arntzen, & Almås, 2018).

Som hovedregel kan homofile og lesbiske, både som enslige, samboere og ektefeller, adoptere på lik linje som heterofile par. Det er i dag vanskelig for homofile å adoptere barn fra utlandet da ingen av landene som Norge har adopsjonssamarbeid med, aksepterer adopsjonssøknader fra homofile. Likevel finnes det andre ulike former for adopsjon av et barn bosatt i Norge, for eksempel stebarnsadoptsjon og fosterbarns adopsjon (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018). Da det kan være vanskelig for homofile å adoptere er det mange som velger på få barn gjennom assistert befruktning, som egg- og sæddonasjon. Kvinner i Norge, uavhengig av seksuell legning, som ikke kan få barn, som lever i ekteskap eller som er samboer, har rett til assistert befruktning (Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, 2018). Eggdonasjon og surrogati er ikke tillat i Norge. Derfor er det mange nordmenn som benytter seg av surrogati i utlandet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018). Surrogati handler om at en annen kvinne bærer frem barnet, som etter fødselen skal overleveres til barnets juridiske og sosiale foreldre. Surrogatmoren bærer ofte barnet frem med donoregg, slik at hun selv ikke er biologisk mor til barnet. Den sædcellen som befrukter egget, kan komme fra en sæddonor eller kommende far til barnet (Førde, 2018).

Muligheter som assistert befruktning, surrogati, adopsjon, samt samfunnsmessig og rettslig anerkjennelse av homofile samlivsformer er med å skape et skifte i familiemønstre som er med på å sette foreldreskapet i et nytt lys. Det er det biologiske foreldreskapet som er modell for den rettslige reguleringen av foreldreskapet. Her finnes det retningslinjer for hvem som regnes som mor og som far. Da homofile foreldre får barn gjennom assistert befruktning, surrogati eller adopsjon finnes det andre særlige regler (Haugli, 2007).

Lovendringene som beskrevet over gir oss mulighet til å forstå homofile familier i et funksjonalistisk perspektiv, der homofile har fått mulighet til å gifte seg og få barn på lik linje med heterofile par. Det har skjedd en endring i samfunnet, der par er mer likestilte, både homofile og heterofile. Vi kan se at menn har et sterkere ønske om å delta hjemme, samtidig som kvinners yrkesaktivitet har økt. Mennesker i samfunnet har blitt mer individualisert og man kan stå på egne ben og handle på vegne av seg selv (Aarseth, 2011). Velferdsstaten gjør også dette mulig gjennom å overta en del av omsorgen, som handler om at deler av familiens omsorgsoppgaver er overført til det offentlige, nemlig en offentlig frigjøring av familien. Eksempel på dette kan være bruk av barnehage (Ellingsæter & Widerberg, 2012).

2.3 Familien som relasjon – *Et relasjonelt perspektiv*

Lovendringen som har skjedd i Norge gjennom historien gjør det mulig for oss å forstå homofile foreldre gjennom et funksjonalistisk perspektiv. Jeg vil forsøke å utvide forståelsen av homofile familier og knytte det opp mot en relasjonell forståelse av familien. Det har skjedd en økt individualisering i familielivet der det er åpnet for nye muligheter for kjærlighetsrelasjoner og den enkeltes drømmer. Det er kjærligheten som fungerer som motiverende kraft mellom menneskene, der familien nå i større grad baseres på emosjonelle bånd. Gjennom et relasjonelt perspektiv for å forstå homofile familier, er det mer fokus på det emosjonelle og følelsesmessige båndet mellom familiemedlemmene. Homofile familier inneholder endringstrekk som inneholder nye idealer og praksiser. Homofile familier er med å skape nye modeller for omsorg og intimitet utenfor det tradisjonelle bofellesskapet (Aarseth, 2011). Viktige byggesteiner i en god relasjon er kjærlighet, nærhet, fortrolighet, kjennskap, forståelse og omsorg. Kjærlighet er grunnleggende i moderne relasjoner, uavhengig av hvilke personer man inkluderer i sin familie. Intimitet handler om et tett og intenst samspill mellom to eller flere personer (Hennum, 2004).

Vi har fått et mer nettverksorientert blikk på familien, der vi velger mer og mer hvem vi tenker på og inkluderer som vår familie. Familien består av et større nettverk av relasjoner og venner, og andre nære blir i tillegg til familien involvert som en del av større familieenheter. Vi forholder oss til relasjoner også utenfor relasjoner mellom familier ved samme hushold. Dette gjør at vi nå kan stå i en posisjon der man i større grad kan velge hvem man vil inngå familiære og nære relasjoner til (Wærdahl, 31.08.17, Historisk og teoretisk blikk på familien).

Som beskrevet over velger mange homofile par å få barn gjennom assistert befruktning og surrogati. For heterofile par var det tidligere en forventning å få barn når man giftet seg, mens det nå ikke nødvendigvis trenger være en automatikk mellom et parforhold og barn. Det er blitt en mer bevissthet rundt valget om man ønsker barn eller ikke, og når man ser dette i forhold til homofile par så er dette et valg som må tas med hjelp av for eksempel assistert befruktning eller surrogati. Når dette valget skal tas er det foreldrenes evne til å ta vare på barnet, det å ha et sikret hjem og egne psykososiale evner som er i sentrum. Barnet er i dag den viktigste delen av familien, og familien er som regel sentrert rundt barnet og barnets behov. For at foreldrene skal møte barnets behov så langt det er mulig, medfører dette at de må sette sine egne behov og interesser til side (Beck & Beck-Gernsheim, 1995). Det å få barn er med å skape familien. Når man velger å få barn, tar man også et valg som knytter parene sammen, og barnet er med på å gi en bekreftelse på parforholdet (Gillis, 1997).

En artikkel fra 2001 er skrevet ut fra en masteroppgave av Tor Folgerøs, som handler om homoseksualitet, kjønn og foreldreskap. I denne artikkelen var ønske og bevisstheten til homofile foreldre sentralt i forhold til det å få barn (Moen, 2001). Folgerøs forventet å finne noe grunnleggende annerledes ved homofile foreldre, men det fant han ikke. Han legger frem at homofile foreldreskap er mangfoldig, og han var gjennom intervjuene opptatt av å finne ut hvordan de så på og ordnet det å være foreldre ved siden av den tradisjonelle heteroseksuelle kjernefamilien. En ting som var sentral og som kom frem i oppgaven var at disse homofile parene virkelig ville ha barn. Ved å starte en familie bryter de med den heteroseksuelle kjernefamilien og blir tvunget til å reflektere over valgene sine og planlegge og organisere for å få det til. Parene hadde bra med ressurser, både gjennom utdanning og økonomi. Folgerø trekker frem at mange tradisjonelle familieverdier overføres også av homofile foreldre, og at homofile og lesbiske som får barn forholder seg bevisst til normene for kjønnsroller, selv om

de bryter med det tradisjonelle mor-far-og-barn-foreldreskapet. Det er et kulturelt fenomen det at homofile og lesbiske gifter seg og får barn. Dette viser at seksualkategoriene ikke er stabile og statiske, men et kulturelt fenomen som utfordrer både homofile og heterofile verdier (Moen, 2001).

Det relasjonelle perspektivet kan knyttes opp mot systemisk tenkning innenfor familieterapien. Den systemiske retningen forstår mennesker som medlemmer av systemer. Først og fremst familiesystemet, men også systemer som vennemiljø og samfunnet generelt. Den systemiske retningen bygger på systemteori, teorier som inneholder generelle regler for systemer, uavhengig om systemene er biologiske, mekaniske eller sosiale. For å kunne anvende systemteorien på sosiale forhold må man knytte den til annen teori i tillegg, for eksempel kommunikasjonsteori. Kommunikasjonsteorien handler om sirkulær tenking, der det finnes en ide om at alt som skjer, skjer i en kontekst. Kontekst handler om sammenheng og er et sentralt begrep i en systemisk forståelse. Alt vi føler, tenker, opplever og gjør, finner sted i en kontekst. Sinnet vårt er sosialt og den feedbacken vi gir og får, er stadig med å forme oss og dem vi har rundt oss (Frøyland, 2017). I de systemene som mennesker er en del av er kommunikasjon og kontakt nøkkelen. Et system, som familiesystemet, kan defineres som en gruppe av flere individer som er i interaksjon med hverandre. Det er stort fokus på relasjoner og det som skjer mellom menneskene i systemet (Johnsen & Torsteinsson, 2012).

Den systemiske forståelsen er sterkt inspirert av et sosialkonstruksjonistisk perspektiv. Dette perspektivet bygger på ideen om at alle konstruerer sin egen virkelighet og verden gjennom samspill med andre og språket. Da alle har sin egen oppfattelse av verden, vil det være ulike måter å forstå verden på. Det er enkeltmenneskets egne tankemessige tolkninger og konstruksjoner som skaper vår forståelse av virkeligheten. Dette betyr at alle familier, både homofile familier og heterofile familier, danner et bilde av sin familie ut fra egne forestillinger om hvordan virkeligheten er (Frøyland, 2017). Gjennom dette er det spennende å få et innblikk i hvordan homofile familier snakker seg frem som en familie, og hvilke faktorer og forståelse av virkeligheten som er med å skape deres bilde av eget familielivet. Konstruksjonen av familielivet vil varierer fra familie til familie og individ til individ. De ulike familiemedlemmene i samme familie konstruerer sitt eget bilde av familien, og disse kan også være ulike (Frøyland, 2017). Et slikt sosialkonstruksjonistisk perspektiv kan hjelpe

oss i møte med mennesker og være mindre normative. Samfunnet består av mange sosiale normer rundt familielivet og gjennom å være nysgjerrige på den enkeltes forståelse av virkeligheten vil vi få et innblikk i hvilke av disse normene som følges, og hvilke som kanskje brytes innad i familiesystemet (Frøyland, 2017).

I den systemiske forståelsen ses familien som det systemet som former oss mest. Å være en del av en familie, bidrar til å forme våre relasjoner i andre systemer som man er en del av. Relasjons- og samspillerfaringer som vi har med oss fra familien, tar vi med oss inn i møte med andre systemer. Å skape en bevissthet rundt hva vi ønsker å ha med oss fra egen oppvekst og ikke, kan være med å skape nye relasjoner og andre måter å møte hverandre på. Det finnes noen modeller for familieforståelse som er normative, som sier noe om hvordan en familie bør fungere. Gjennom å fokusere mer på en systemisk forståelse av familien kan det hjelpe oss i møte med andre og ikke tro så mye på disse normene. Normer er noe som alltid vil eksistere og som man må forholde seg til, men i forhold til familielivet, er alle familier forskjellige og har sine unike måter å leve på (Frøyland, 2017).

Gjennom et systemisk perspektiv kan vi forstå homofile familier som det gjeldende familiesystemet som er med å forme oss mest. Homofile familier har skapt sin familie ut fra deres konstruksjon av virkeligheten, og det er de relasjonene og samhandlingen mellom familiemedlemmene som utgjør deres familiesystem. Selv om den homofile familien bryter med normene rundt familielivet i samfunnet, vil man gjennom sosialkonstruksjonismen være opptatt av å få øye på hvordan homofile familier konstruerer sin familie, og hvilke av disse sosiale normene som eventuelt brytes og hvilke som følges. Hvordan homofile familier opplever å bli møtt av andre, påvirkes av hvilke konstruksjoner av virkeligheten andre mennesker sitter med, og hvor normative de er i forståelsen av familielivet.

2.4 Familien som handling – «*Doing families*»

Videre i dette avsnittet ønsker jeg å skifte fokus fra relasjoner og hva som skjer mellom mennesker, til og forsøke å se på homofile familier gjennom et «gjøre-perspektiv». Jeg ønsker å utvide synet på homofile familier, og legge fokus på hva familien aktivt gjør sammen for å skape en familie.

David Morgan (1996) har introdusert oss for begrepene «Doing families» (å gjøre familie) og «Family practises» (familiepraksiser), som har vært med på å gi oss en ny forståelse av familien. Morgan var den første som knyttet begrepet praksis mot familier. Gjennom dette perspektivet ønsker jeg å forstå homofile familier som noe man «gjør» og ikke noe man kun «er». Med et slikt perspektiv blir det mindre fokus på biologisk og genetisk tilknytning, og heller mer fokus på subjektets samhandling og forhandling med hverandre (Morgan , 1996). Når man snakker om hvordan man kan gjøre sin familie, må vi knytte dette opp mot handlinger. Morgan (1999) forsto familie som intime relasjoner, og gjennom disse intime relasjonene skapes det han kalte familiepraksiser (Morgan , 1996). Carrington (1999) delte Morgans perspektiv på familie som noe man gjør, og ikke noe man kun er. Han definerte fem ulike arbeidsområder som han mente var med å skape familien, som henger sammen med de intime relasjonene og familiepraksisene som Morgan (1999) snakket om. Det var «feeding work», som handlet om matlaging, handling og planlegging, «house work», som handlet om husarbeid og «kin work» som handlet om samhandlingen med andre i familien. De to siste arbeidsområdene handlet om «consumption work», der man så på tv, planla turer, innkjøp av klær/sko/utstyr og «care work», som handlet om omsorg til andre familiemedlemmer (Carrington, 1999).

Som det beskrives i avsnittet over kan vi se at familiepraksiser er de flytende og de vanlige hverdagslige tingene som familier gjør sammen eller i forhold til hverandre. Som for eksempel husarbeid, omsorgsoppgaver og nærhet. Det er gjennom praksisen familien har i hverdagen at familien oppstår og dannes. For å kunne være en familie må man handle som en familie, det holder ikke lenger kun å gifte seg og få barn for å skape en familie. Det er gjennom familiepraksisene at familieforbindingene og relasjonene i familien bekreftes og blir gjort betydningsfulle. Familiepraksiser er nært knyttet til individet, og hva individene gjør. Det finnes et skille mellom de familiene vi lever etter, som er idealet, og de familiene vi lever i, som er realiteten (Finch , 2007).

Å være foreldre innebærer gjennom et kulturelt og sosialt perspektiv en del rettigheter, ansvar, forpliktelser, og en rekke forventninger til å gi omsorg og kjærlighet. Det er hvilke verdier, tro og atferd foreldrene tar med seg inn i interaksjonen med sine barn og hverandre som utgjør familiepraksisene. Disse forpliktelsene og rettighetene vil være forskjellige innenfor ulike

sosiale og kulturelle kontekster. Det er derfor miljøet familien befinner seg i, og der interaksjonen mellom de foregår, at vi finner familiepraksisene (Alwin, 2004).

Er et gjøre-perspektiv tilstrekkelig for å forstå homofile familier? Finch (2007) har skrevet en artikkel som utfordrer tanken om familien som noe man gjør. Finch (2007) skrev i artikkelen om viktigheten av å «vise» så vel som å «gjøre» familie, og utforsker fremvisning av familien som en aktivitet som karakteriserer den moderne familien. Disse aktivitetene har en bestemt mening, som er assosiert med familien på en bestemt tid (Finch, 2007). I avsnittet under ønsker jeg å sette «gjøre-perspektivet» opp mot det å fremvise familien for å se om det kan gi oss en bedre forståelse av homofile familier.

2.4.1 Å fremvise familien – «Displaying families»

«Displaying families», nemlig det å fremvise familien, er et begrep som utfordrer nye dimensjoner ved familiepraksiser. Det handler om virkeligheten av å fremvise sin familie, like mye som å «gjøre» sin familie. Finch (2007) beskriver at samtidig som en families «gjøres», har også familiene et behov for å fremvises, dette fordi det finnes flere måter å definere sin familie på (Finch, 2007).

Finch (2007) trekker Morgan (1999) sitt begrep om familiepraksiser inn i sin artikkel. Der man tidligere har forstått familien som en struktur som individer tilhører, forstår man nå familien gjennom et sett med aktiviteter som har en bestemt mening, knyttet til familie på et bestemt tidspunkt. Familien representerer mer en kvalitet enn en ting. Det å «gjøre» sin familie ligger i hjertet av måten mennesker utgjør «sin familie» på. Det Finch (2007) argumenterer for i sin artikkel er at familien må «fremvises», like mye som at den må «gjøres». Å «fremvise» familien handler om at meningen med handlingene både må formidles til og forstås av relevante andre hvis handlingene skal gjelde som familiepraksiser. Familier kan ha egne meninger om at de handlingene de gjør sammen som en familie er familiepraksiser, samtidig som det også er handlinger som er åpne for forskjellige tolkninger. Handlingene som utgjør familiepraksisene må kobles med bredere meningssystemer for at de skal bli forstått av andre. Så for at familiers handlinger skal være gyldige som

familiepraksiser, må de forstås av andre med en betydning som er forbundet med «familie» (Finch , 2007).

Fremvisning av familien er en prosess. En prosess der grupper av individer formidler til hverandre at deres handlinger utgjør «å gjøre» familien, samtidig som at disse forholdene bekreftes som familieforhold. Familiepraksisene som homofile familier har må derfor fremvises og være synlige for andre, samt at det må finnes andre utenfor som oppfatter disse familiepraksisene som noe som definerer de som en familie. Prosessen av fremvisning av familien knyttes til et større system av mening som formidles gjennom sosial interaksjon (Finch , 2007). Hvorfor er det så viktig å måtte fremvise familien og til hvem andre er det viktig at anerkjenner disse familiepraksisene? Denne anerkjennelsen kan komme fra andre familiemedlemmer direkte, eller fra venner, naboer, offentlige bedrifter og kollegaer. Fremvisningen kan ses på som nødvendig, og viktige grunner til dette er mangfoldet og endringen av moderne familieforhold. Noen familieforhold er bygd opp av biologiske bånd, mens andre familieforhold er preget av sterkt vennskap og forpliktelse (Finch , 2007). Homofile familier har bidratt til endring og representerer et mangfold av moderne familieforhold. Identifisering av familien handler mer om å vise at forhold mellom de ulike familiemedlemmene er effektive på en familielignende måte, og det er de familieforholdene som gir individene nettverk av forpliktelse og støtte som man velger (Finch , 2007).

Finch (2007) trekker frem narrativer som et verktøy for å fremvise sin familie. Gjennom bruk av narrativer kan mennesker få muligheten til å formulere og kommunisere forståelser av deres egen sosiale verden. Det er gjennom narrativer om familieforholdene som gir mulighet til hvordan hver enkelt families karakter kan kommunisere. Narrativer er fortellinger som familier forteller til seg selv og andre om deres egne familieforhold. Disse fortellingene er dynamiske og hele tiden i endring da nye familieforhold skapes og endres med tiden. Narrativer er ikke en «oppsummering» av hva familiene vanligvis gjør, og heller ikke uttalelser av regler om hva familier bør følge. Det er heller fortellinger som gir familier mulighet til å knytte sine egne erfaringer og deres forståelser av erfaringer til et mer generalisert mønster av sosiale betydninger av familieforhold. Konstruksjonen av disse fortellingene er en viktig måte å se og få et innblikk i hvordan mennesker gjør sine familieforhold (Finch , 2007).

Videre i avsnittet under vil jeg knytte familien som noe som må fremvises og anerkjennes, til familien som norm, gjennom et heteronormativt perspektiv. Hvordan man gjør og forteller om sin familie kan oppleves forskjellig og ulikt for andre som ser det utenfra. Homofile familier, som en ny måte å gjøre familier på, kan være med å bryte med de sosiale normene som finnes rundt familielivet. Det å bryte med disse normene, og fremvise sin familie på en litt annen måte enn det som oppfattes som det normale kan føre til at man møter negative holdninger og sanksjoner rundt deres måte å gjøre familie på. Samtidig som det også kan møte aspekt og anerkjennelse.

2.5 Familien som norm – Et heteronormativt perspektiv

Hvordan ser en familie ut? Hva er det familiemedlemmer gjør sammen som definerer de som en familie? Det finnes mange normer om hvordan ting skal være i samfunnet. De sosiale normene regulerer våre oppfatninger om, og atferd i forhold til seksualitet og kjønn. Som at det finnes en del regler om hva det vil si å være en gutt, og hva det vil si å være en jente, finnes det også regler om hva det vil si å være en familie. De som følger majoriteten og som følger «reglene», blir sett på som «normale» i samfunnet. Dersom man bryter med «reglene» kan man bli sett på som «unormal» og man kan oppleve å få reaksjoner fra andre (Nasjonal Digital Læringsarena, 2017). Normer er noe som finnes i alle samfunn. Normene er foranderlige og varierer i tid og sted. Det som er sosialt akseptert i et miljø, trenger ikke å være det i et annet miljø. Sosiale normer er uskrevne regler og forventninger til hvordan individer skal leve livene sine, samt hvordan man skal oppføre seg. Sosiale normer er felles måter å tenke, føle, ønske og handle på som ses på som gode og riktige (Risjord, 2014). Gjennom en bredere forståelse av homofile familier kan man se at de sosiale normene i samfunnet blir utfordret. Dette gjennom for eksempel lovendring, der homofile har de samme rettighetene som heterofile, og der forhold mellom mennesker er mer styrt av kjærlighet og emosjonelle bånd, samt at det finnes ulike måter å gjøre og fremvise sin familie på.

Hvordan kan man da vite hva som er normalt og ikke normalt? Hvem er det som definerer de gjeldende normene i samfunnet? Foucault (1999) skriver om hvordan ulike maktdiskurser i samfunnet kan produsere oppfatninger av hva som oppfattes som normalt og ikke. Hvordan blir noen normer mer dominerende enn andre? Hvem er det som bestemmer hva som er et «normalt» familieliv, og hvilke oppfatninger om familieliv som er mer dominerende enn

andre? Foucault (1999) sier noe om at det normative idealet sikres ved at man definerer noe som er ukjent, fremmed og avvikende. I dette legger han at homofile familier og homoseksualiteten gjør det mulig for heteroseksualiteten og heterofile familier til å fremstå som det «normale» i samfunnet (Foucault, 1999). Flere maktdimensjoner i samfunnet samarbeider, undergraver og/eller forsterker hverandre. Gjennom lovverk som beskrevet over har politikere en gjennomslagskraft som gjør de til viktige aktører i disse prosessene. Det er gjennom hjelp av et diskursivt arbeid, nemlig det som handler om en tilstrekkelig produksjon av utsagn og praksiser som bekrefter det som gjelder nå, er det som opprettholder enigheten om hva som er normalt. Dersom nye logikker kjemper seg fram kan normer undergraves og normaliteter utfordres. Dette gjør at endringer i representasjoner og sosiale handlingsrom alltid er tilstede (Annfelt, 2007).

I Norge finnes et av de sterkeste juridiske vern mot diskriminering av homofile i verden. All diskriminering eller trakassering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk er forbudt (Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, 2018). Homofiles rettigheter skal i dag sikres av regjeringens politikk mot alle former for diskriminering. All diskriminering i samfunnssektorer skal aktivt motarbeides, slik at man kan leve åpent med sin seksuelle orientering, kjønnsoppfatning og kjønnsuttrykk (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008). Diskriminering handler om at en beskyttet gruppe rammes negativt av urettmessig forskjellsbehandling. Diskrimineringen kan gjøres med viten og vilje, eller det kan være et resultat av nøytrale ordninger som praksis diskriminerer. Trakassering, eller manglende tilpasninger for personer med funksjonsnedsettelse kan være typer diskriminering. Handlinger, unnløtelser eller ytringer som virker eller har et formål å være krenkende, skremmende, nedverdiggende, ydmykende eller fiendtlige er trakassering (Barne-, ungdom- og familiedirektoratet, 2017).

Homofile familier er med å skape ulikheter og forskjeller i familielivet. Disse forskjellene som finnes i samfunnet var Pierre Bourdieu opptatt av. Han ønsket at aktørene i samfunnet skulle bli kjent med at det finnes sosiale forskjeller i samfunnet, og at det er viktig med en bevissthet rundt disse forskjellene. Gjennom nye familiekonstellasjoner som homofile familier, blir det ulikheter rundt familielivet som aktørene rundt må forholde seg til. De utfordrer samfunnet med noe nytt og ukjent for aktørene. Bourdieu (Aakvaag, 2008) mente at

det fantes ulike sosiale felt som aktørene i samfunnet kunne være en del av. Aktørenes posisjon i det sosiale feltet var avhengig av en feltspesifikk kapital. I sammenheng med familielivet kan denne feltspesifikke kapitalen handle om sosial kapital, som for eksempel familiens sosiale nettverk og medlemskap i grupper. I et sosialt felt har aktørene to hovedstrategier. Det kan være at de ønsker å tilegne seg mest mulig av den gjeldende kapitalen i feltet, eller prøve å redefinere det som skal gjelde som den feltspesifikke kapitalen. Innenfor det sosiale feltet er «doxa» et sentralt begrep. «Doxa» handler om at de sosiale feltene har en grunnleggende, taus og implisitt enighet om spillereglene og om hva som gjelder som kapital. Dette er noe som er kjent for aktørene og noe de ikke stiller spørsmåltegn ved. Det er bare slik ting er, og noe aktørene tilegner seg. Homofile familier som en ny familiekonstellasjon kan gjøre at aktørene må forholde seg til at «doxa» blir utfordret. Det er da noe som bryter med det etablerte, gamle og kjente, som utfordrer samfunnet og de sosiale feltene som finnes (Aakvaag, 2008). Dette ser vi gjennom at de sosiale normene som finnes rundt familielivet og heteronormen i samfunnet blir utfordret når det kommer flere måter å gjøre og forstå familien sin på.

2.5.1 Det heteronormative familielivet

Når to mennesker møtes blir heteronormativiteten nesten alltid tatt for gitt. «*Heteronormen omfatter de kulturelle og sosiale institusjoner, normer, praksiser og språk som reflekterer at samfunnet og kulturen forutsetter at alle mennesker er heterofile*» (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2015). I et lenger historisk perspektiv har heteroseksualitet i samfunnet vært obligatorisk, og for å bli tolket som «riktig» mann eller kvinne må man opptre på kulturelt overbevisende måter. Normalitet er en maktsymmetri, dette fordi det er en rekke maktdimensjoner som samarbeider, undergraver og/eller forsterker hverandre i de historiske prosessene. Det er lokalt og historisk spesifikt hva som er (hetero)normalt nok (Annfelt, 2007). Livsformer, kjønnsuttrykk og identiteter som inngår i heteronormen er det som oppfattes som naturlig og forventet. Dette selv om det som inngår i heteronormen alltid vil være foranderlig og avhengig av tid og sted (Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, 2018).

Homoseksualiteten blir i motsetning til heteroseksualiteten «den andre seksualiteten». Usynliggjøring av variasjonene av seksualitet i samfunnet er heteronormativiteten med å bidra til. Homofile som ikke ønsker å akseptere denne usynligheten, kan bli utsatt for sanksjoner i

samfunnet på grunn av deres seksuelle orientering (Barne- og likestillingsdepartementet, 2008). Den heterofile kjernefamilien blir universell og naturgitt i samfunnet. Dette kan bidra til homofile blir sosialt usynlig og annenrangs (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2015). Gjennom diskurser, strukturer, institusjoner, relasjoner, handlinger og aktiviteter har heteroseksualitet vært normalisert i samfunnet som en seksuell orientering som er navngitt, privilegert og nødvendig (Annfelt, 2007).

Familiepraksiser og familieidealer viser seg å bli påvirket av nye samlivsformer, som homofile familier og endringer i velferdsordninger som vokser frem. Endringer i hvordan man velger å leve sine liv er med på å utfordre hva som er «det gode familieliv». Familieidealer handler om de faglige syn på barn, foreldre og familie som er med på å bestemme hva som «kulturelt gyldig». Idealer som vi i dag ofte navigerer etter, er nært knyttet til utviklingspsykologien, som barns behov for omsorg, tilhørighet og trygghet (Lübeck, Haldar, & Wærdahl, 2016).

2.5.2 Narrativer – fortellinger om familielivet

For at livet skal ha en sammenheng og mening, trenger vi å forbinde og forstå hendelser gjennom sekvenser over tid, som blir bundet sammen i et narrativ, en fortelling om hvem vi er. Identitet er nært knyttet til de fortellingene vi forteller om oss selv og familien vår. De fortellingene som sier noe om hvem vi er, og muligheten for å skape mening i det vi opplever, er nært knyttet til språk. Det skapes ulike kategorier som man knytter ulike identiteter opp mot, enten det er egen identitet eller familiens. Er disse kategoriene knyttet til problembeskrivelser, og negative reaksjoner rundt eget familieliv, kan det knyttes til familiens identitet. Diskurser blir rammer for å diskutere eller forstå sosiale eller menneskelige fenomener gjennom. Når vi skal forsøke å skape mening og sammenheng i hvem vi er, og hvor vi hører hjemme, er det diskursene, som er de tilgjengelige kulturelle ressursene, som hjelper oss i den prosessen. Diskursene har en rekke normative forventninger om hvordan livet bør se ut, og disse forventningene kan internaliseres i våre egne fortellinger om vårt familieliv, og bli en del av vår egen selvforståelse. En negativ eller en problemfokuset fortelling kan bli en tynn og trang fortelling som gir lite rom for bevegelse og variasjon. De tynne fortellingene ønsker man å gjøre tykkere. En tykk fortelling er skapt av den personen

eller den familien den handler om, som er detaljert og grundig bygd på erfaringer fra personenes liv (Johnsen & Torsteinsson, 2012).

Videre i oppgaven blir jeg nysgjerrig på hvordan disse forventningene til familielivet oppleves av homofile familier. De opplevde forventningene som ligger i samfunnet kan knyttes opp mot narrativer, og jeg blir derfor nysgjerrig på hvordan disse forventningene i samfunnet er med å skape fortellingen som man forteller om sin familie? Som Finch (2007) skriver om kan narrativer brukes som et verktøy for å fremvise familien, der mennesker får mulighet til å fortelle om og kommunisere forståelsen av deres egen sosiale verden. Familien konstrueres og formes gjennom disse fortellingene, også de fortellingene som ikke blir fremvist og fortalt. Hvilke fortellinger man velger å fortelle om kan være nært knyttet til samfunnets rammer for hvilke fortellinger som kan fortelles for å konstituere en familie (Finch, 2007).

2.6 Oppsummering

I dette kapittelet redegjøres det for fire ulike teoretiske perspektiver, som knyttes opp mot homofile familier. De teoretiske perspektivene jeg har vært innom er et funksjonalistisk perspektiv, et relasjonelt perspektiv, et gjøre perspektiv og et heteronormativt perspektiv. Jeg har forsøkt å benytte disse teoretiske perspektivene som redskaper for å skape en bredere forståelse av homofile familier, og for å se om homofile familier bidrar til å utvide eller endre vår forståelse av familien og foreldreskap.

Det å forstå homofile familier gjennom kun et perspektiv kan være utfordrende, slik at det mulig må flere perspektiver til for å få en full forståelse av homofile familier. Som nevnt innledningsvis ønsket jeg å skape en tredeling mellom og forstå familien som institusjon, relasjon og som handling. I denne tredelingen ligger også familien som norm, som spiller inn på ulike måter i de andre perspektivene. Familien som institusjon handler om de rammene som ligger til grunn for familielivet, eks familiepolitikken, og familien som relasjon handler om de relasjonene som befinner seg mellom familiemedlemmene. Mellom familien som institusjon og som relasjon finner du familien som handling, nemlig det å gjøre og fremvise sin familie. Familie som handling kan vi forestille oss kan lage en bro mellom de to andre.

Hvordan man velger å gjøre og fremvise sin familie er påvirket av relasjonene innad i familiesystemet og de rammene som ligger til grunn for familielivet i samfunnet. Familien som norm, og hvordan homofile familier opplever å bli møtt av andre, vil jeg inkludere i denne tredelingen. Dette fordi hvordan homofile velger å konstruere og skape sin familie på, er noe som går igjen gjennom alle perspektivene, og som knyttes til de sosiale normene som ligger rundt familielivet i samfunnet.

På den ene siden har vi det funksjonalistiske perspektivet der man kan forstå familien som en institusjon. For å forstå homofile familier gjennom dette perspektivet spiller lovendringene en stor rolle. Gjennom endringer i lovene i Norge har homofile familier fått flere rettigheter på lik linje med heterofile familier. Strukturen og lovene som finnes rundt familielivet rammer oss inn. Det er rom for, og toleranse rundt det å være annerledes, samtidig som man ønsker at man skal passe inn og følge de normene som ligger til grunn for familielivet. Da det stadig blir flere og flere familieformer (Levin, 1997), vil de sosiale normene rundt familielivet i samfunnet bli utfordret, og det skaper en bredere forståelse rundt ulike måter å gjøre sin familie på. Gjennom lovgivningen som har laget åpninger for endringer av moderne familieforhold, er det derfor også viktig at disse familiene kommer frem og fremvises til andre (Finch, 2007).

I motsatt ende finner vi det relasjonelle perspektivet, familien som relasjon. For å forstå homofile familier gjennom en slikt perspektiv er det fokus på kjærligheten og de emosjonelle båndene som finnes mellom familiemedlemmene (Aarseth, 2011). Det skapes nye modeller utenfor det tradisjonelle bofellesskapet og man velger i dag mer og mer sin familie. Der noen familieforhold er bygd på biologiske bånd, er andre sterkt preget av vennskap og forpliktelse. Systemisk forståelse innenfor familierapien fokuserer på familien som det viktigste systemet vi er en del av, og vi tar med oss samspills- og relasjonserfaringer fra egen oppvekt inn i nye kjærlighetsrelasjoner med egne partnere og barn. Vi alle har vår egen konstruksjon av virkeligheten og vår egen familie, og disse varierer fra individ til individ og familie til familie (Frøyland, 2017). Da det finnes ulike konstruksjoner av familielivet, kan homofile familier oppleve å bli møtt annerledes blant ulike mennesker i samfunnet. Dette fordi mange av familieformer er normative og er kjent og sett på som «riktige» i samfunnet.

Gjennom å se på familien som handling kan man stoppe opp og se hva homofile familier faktisk gjør i sine liv, og hvilke normer og forventninger som de velger og følge i sin hverdag. Som Morgan (1996) legger vekt på handler familie om noe man gjør og at familiene defineres gjennom deres familiepraksiser. Familie er forhold som er skapt og som vedlikeholdes (Carrington, 1999). Som Finch (2007) beskriver så har familier et behov for å fremvises, da det er finnes ulike måter å definere sin familie på. Hvordan vi snakker om og forteller om vår familie er et verktøy for å fremvise familien vår. Gjennom hvordan man snakker seg frem som en familie vil man få øye på og tilgang til familiepraksiser som familien har (Finch, 2007). Hvordan andre anerkjenner og bekrefter homofile foreldres familiepraksiser, vil variere da homofile familier utfordrer de sosiale normene i samfunnet. Å få øye på flere ulike måter å konstruere sin familie på skaper ulikheter i samfunnet som aktørene i samfunnet blir bevisste på. For homofile familier kan dette møte både negative og positive reaksjoner i samfunnet, uavhengig av hvilke personer man møter, da alle har sin konstruksjon av familielivet og ved at noen normer er mer dominerende enn andre.

Videre i analysen ønsker jeg å kunne få et innblikk i hvordan homofile familier snakker seg frem som en familie, hvem de inkluderer som sin familie og ønsket bak å skape en familie. Jeg ønsker å forsøke få tak i informantenes familiepraksiser og hvordan de på ulike måter skaper fellesskap i sitt familieliv, samt hvordan de opplever å bli møtt av andre.

3. Metode

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for hvorfor jeg har valgt intervju som den best egnede metode for å belyse min problemstilling: *Bidrar homofile familier til å utvide eller ende vår forståelse av familien og foreldreskap?* Først vil jeg ta for meg hva som kjennetegner kvalitativ metode og et intervju. Deretter vil jeg si noe om rekrutteringsprosessen, intervjuguiden, og analysen av intervjuene.

3.1 Valg av metode

Da formålet i kvalitativ metode er å beskrive, var det et naturlig valg i forhold til mitt formål med oppgaven (Ringdal, 2014). For å få tak i den informasjonen jeg ønsket, ville jeg gå i

dybden og bruke lyd og tekst som empirisk data (Aase & Fossåskaret , 2015). Jeg ønsket meg et datamateriale som inneholder informantenes egne beskrivelser og framstillinger av sine livserfaringer, samt at jeg kunne få et innblikk i den konkrete verden slik den ser ut for informantene (Fog, 2004). Gjennom intervjuene ønsket jeg å snakke med mennesker, og få et innblikk i deres erfaringer, tanker og følelser (Thagaard , 2009). I intervjuet ønsket jeg å bruke spørsmål for få en bedre forståelse av informantenes familieliv, med hensyn til den meningen og innholdet de la vekt på og var opptatt av i sine liv (Aase & Fossåskaret , 2015).

Gjennom intervjuet ønsket jeg å skape en samtale mellom informantene og meg selv som intervjuer, der jeg kunne få et innblikk i hvordan de beskriver sine erfaringer og hvordan dette påvirker deres handlingsvalg (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg ønsket at samhandlingen mellom oss skulle gi meg en bedre forståelse av informantenes verden ut fra deres eget perspektiv, der jeg kunne utvikle forståelsen av fenomener som er knyttet til personer og situasjoner i deres sosiale virkelighet (Dalen , 2013).

I samtalene med mine informanter ønsket jeg å skape en god relasjon og samhandling, der de følte seg sett, hørt og ivaretatt på en god måte. Jeg var bevisst på at mine informanter skulle få snakke om ting som de var opptatt av, samt at jeg ønsket å ha en god struktur og innhold på intervjuet. Jeg hadde i forkant av intervjuet utarbeidet en intervjuguide som la føringen for spørsmålene i samtalen. Dette ligger i beskrivelsen av et semistrukturert intervju, der intervjuet verken skal være en åpen samtale, men heller ikke en lukket spørreundersøkelse som var for styrt av intervjuguiden (Kvale & Brinkmann, 2015). I intervjuene hadde jeg utgangspunkt i de samme spørsmålene, men var samtidig åpen for innspill fra informantene. Gjennom intervjuet la temaene i intervjuguiden, som handlet om bakgrunnsinformasjon, familiesituasjonen, familien i hverdagen, foreldreskapet og erfaringer med familielivet føringen for samtalen (Dalen , 2013).

Som intervjuer ønsket jeg å være oppmerksom i situasjonen, involvere meg og prøve å lære informantene å kjenne. Jeg ønsket å vise en empatisk holdning gjennom å høre etter med et åpent sinn, der informantene følte seg akseptert og forstått rett uansett hva som ble sagt (Fog, 2004). Jeg opplevde under intervjuene at informantene hadde et ønske om å dele og de hadde mye og fortelle. Jeg ble sittende i en lyttende rolle der jeg prøvde å bekrefte, men samtidig

stille oppfølgende spørsmål til det som ble sagt. Dette ønsket jeg for å kunne følge opp de temaene som jeg mente var relevante for å få frem hva informanten mente, og som også var viktig for informantene selv (Thagaard , 2009).

Jeg opplevde etter å ha hatt mine intervjuer at en hver enkelt intervjusituasjon skaper en ny relasjon, der jeg som intervjuer og informantene ikke kjente hverandres tolkningsforutsetninger (Aase & Fossåskaret , 2015). Dette gjorde at hvert møte med nye informanter ble forskjellig og veldig interessant på ulike måter. Felles for informantene var at de var homofile og hadde felles barn, men alle intervjuene ble uansett ikke like. Informantene hadde både ulike og like meninger og tolkninger av spørsmålene jeg stilte, som avhenger av deres personlige, klasse- og kulturbestemte forutsetninger til å oppfatte og tolke spørsmål (Aase & Fossåskaret , 2015). Gjennom disse ulikhetene fikk jeg et innblikk i hver enkelt informants opplevelser, tolkninger og refleksjoner, og hvordan de er bærere av sosiale mønstre og sammenhenger (Widerberg , 2001)

I forkant av intervjuene sendte jeg ut et informasjonsbrev til informantene (Vedlegg 1). Dette gjorde jeg fordi det ofte kan oppstå etiske spørsmål og utfordringer i en intervjuundersøkelse (Kvale & Brinkmann, 2015). Informasjonsbrevet inneholdt informasjon om formålet med undersøkelsen, et samtykkeskjema, frivillig deltakelse, senere bruk av datamateriale, anonymitet og konfidensialitet. Informantene skrev under samtykkeskjema før intervjuene ble gjennomført (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg hadde ikke gjort en type undersøkelse som dette fra før, så var spent på hvilke eventuelle etiske utfordringer som ville dukke opp. Jeg forberedte meg på at det kunne dukke opp etiske spørsmål, da disse ofte oppstår på grunn av de komplekse forholdene som er knyttet til å utforske menneskers privatliv (Kvale & Brinkmann, 2015). Noe som jeg skulle gjøre, da jeg ønsket et innblikk i deres hverdagsliv og familieliv. Jeg sendte informasjonsbrevet i forkant av intervjuene, samt at jeg gikk igjennom det når vi møttes før vi gjennomførte intervjuene. Dette ønsket jeg å gjøre for å avdekke om noe var uklart eller om noen av informantene hadde spørsmål. Før jeg gikk i gang med intervjuene fikk jeg prosjektet godkjent av NSD (Norsk senter for forskningsdata). Jeg opplevde at mine informanter var veldig godt kjent med retningslinjene, som gjorde at jeg verken før, under og etter intervjuene møtte på noen etiske utfordringer.

Jeg valgte å ta lydopptak av intervjuene, dette for å få en større fleksibilitet i samtalen. Dette opplevde jeg som veldig nyttig da jeg som intervjuer kunne konsentrere meg som intervju spørsmålene og det som ble sagt. Jeg fikk stilt oppfølgingsspørsmål der jeg følte det var nyttig, samtidig som ordbruk, tonefall og lignende ble registrert (Kvale & Brinkmann, 2015).

3.1.1 Intervjuguide

Før gjennomføringen av intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide (Vedlegg 2). Dette gjorde jeg for å strukturere intervjuforløpet mitt (Kvale & Brinkmann, 2015). Mine valgte emner i intervjuguiden handlet om bakgrunnsinformasjon/innledningsspørsmål, familiesituasjonen, familien i hverdagen, foreldreskap og til slutt erfaring med familielivet. Når jeg utarbeidet intervju spørsmål ønsket jeg å lage spørsmål som ville fremme et positivt samspill mellom meg og informantene, samt å inspirere informantene til å snakke om sine erfaringer (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg ønsket å utarbeide spørsmål som var lett forståelige og tydelige. Dette gjorde jeg gjennom å lage korte og enkle spørsmål som også var uttrykt i informantenes dagligspråk (Dalen, 2013).

Det første emnet som jeg ønsket å ha med i intervjuguiden handlet om bakgrunnsinformasjon og innledningsspørsmål. Jeg ønsket å starte med et slikt emne for å bli bedre kjent med informantene og skape trygghet i intervjusituasjonen. Da jeg utover i intervjuet ønsket en mer dypere beskrivelse av deres familie ble det naturlig å ha et punkt som dette i starten. Jeg ønsket å skape en dialog med informantene, der de følte seg trygge og komfortable til å dele erfaringer fra deres eget liv. Dette ønsket jeg fordi en god start og innledning til den sosiale tillitsrelasjonen er en viktig forutsetning for intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2015).

Det neste temaet i intervjuguiden handlet om familiesituasjonen. Ønsket mitt ved dette emnet var å få et innblikk i hvem de var som familie, hvordan de definerte sin familie og hvem de inkluderte i sin familie. Videre i intervjuguiden kom temaet om familien i hverdagen. Her ville jeg få informasjon om hvordan hverdagen til familien så ut og hvordan de praktiserte sitt foreldreskap. Her var jeg opptatt av familien i et gjøre-perspektiv, og hva de aktivt gjør i forhold til hverandre som gjør at de er en familie. Da det i samfunnet finnes mange normer

rundt familielivet, vil det gjennom å se på hvordan homofile foreldre gjør og praktiserer sin familie på, gi oss et innblikk i hvilke normer som brytes og hvilke normer som de velger å følge.

Etter temaet om familien i hverdagen, ønsket jeg å ha med et tema om foreldreskapet. Jeg ønsket å få et innblikk om hvilken mening og forståelse homofile foreldre gir sin hverdag som familie. Jeg var på utkikk etter tanker og vurderinger rundt deres eget foreldreskap og hvordan dette viste seg i hverdagen. Roller, arbeidsfordeling, oppdragelse, utvikling, egenskaper, ferdigheter og verdier var sentrale begreper under dette temaet. Til slutt i intervjuguiden ville jeg ha med et tema om erfaringer med familielivet. Her ønsket jeg å få tak i hvordan homofile foreldre opplever å bli møtt av andre i samfunnet, i forhold til normer og forventninger som ligger til familielivet.

Som en avslutning på intervjuet ønsket jeg å ha en kort oppsummering av samtalen. Jeg åpnet opp for at informantene kunne legge til informasjon eller tanker rundt deltakelsen i intervjuet, samt det vi hadde snakket om, og at de kunne komme med spørsmål hvis de hadde det. Deretter takket jeg for deltakelsen.

3.2 Rekruttering av informanter

For å kunne komme i gang med datainnsamlingen måtte jeg foreta et utvalg av informanter som jeg kunne intervju. En liten huskeregel som jeg hadde med meg var at jeg måtte intervju like mange mennesker som jeg trengte for å finne ut det jeg ønsket vite. Derfor var formålet med undersøkelsen med å avgjøre antallet informanter. Jeg måtte passe på at ikke utvalget ble for stort, da det kan være vanskeligere å foreta seg en god analyse av intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg så for meg i starten av prosessen å finne 6-10 informanter som kunne delta i prosjektet. Jeg ønsket å komme i kontakt med homofile med barn. Jeg var i rekrutteringsprosessen åpen for både kvinner og menn, samt både foreldrepar og aleneforeldre.

Jeg hadde tidligere vært på et foredrag med Rosa kompetanse som ligger under Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold (FRI). Rosa kompetanse tilbyr foredrag og undervisning om kjønns- og seksualitetsmangfold til helsevern, barnevern, skolesektoren, barnehagen, politi- og påtalemyndighetene og andre bedrifter (Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, 2018). Etter å ha vært på dette foredraget med Rosa kompetanse ble jeg veldig opptatt av tema. Da jeg tar en master i familiebehandling ønsket jeg å kunne skrive om familier, og startet med en gang prosessen om hvordan jeg kunne knytte det jeg hadde hørt om på foredraget til et eventuelt tema for masteroppgaven min. Da kom jeg frem til at jeg ønsket å skrive om homofile familier, og om de bidrar til å utvide eller eldre vår forståelse av familien og foreldreskap.

Da jeg hadde funnet ut hva jeg ønsket å skrive om, tok jeg direkte kontakt med FRI, Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold. FRI arbeider for likestilling og mot diskriminering av personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet. FRI arbeider i Norge og i resten av verden. FRI OA (Oslo og Akershus) har et familienettverk som består av en gruppe som er til hjelp og støtte for familier av skeive (lhbtig). Gruppen består av foreldre som frivillig gir av seg selv for å gi råd og støtte til andre foreldre. Det at alle som bryter med samfunnets normer for kjønn og seksualitet skal kunne være akkurat som de er og ha gode oppvekstvilkår, er det familienettverket arbeider for (Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, 2018).

For å komme i kontakt med FRI OA sendte jeg en forespørsel på mail. De jeg kom i kontakt med der var veldig positive og ønsket å formidle dette videre. Vi avtalte videre at de som var interessert skulle kontakte meg direkte. Dette tok i starten litt tid, jeg fikk ingen henvendelser fra noen som kunne tenke seg å være med. Jeg tok igjen kontakt når det hadde gått en stund og ba selv om kontaktinformasjonen, slik at jeg kunne ringe eller sende en mail til aktuelle informanter direkte. Da jeg tok direkte kontakt med noen aktuelle informanter fikk jeg positive tilbakemeldinger, og de jeg fikk kontakt med ønsket å bidra. Selv om jeg kom i kontakt med noen, var ikke dette nok informanter for prosjektet mitt. Jeg tok derfor kontakt med FRI igjen, og hadde en forespørsel om de kunne legge ut informasjon om meg og prosjektet mitt på deres nettside, så flere utenfor kunne ta kontakt hvis de var interessert. Prosjektet mitt ble lagt ut og jeg håpet på flere henvendelser.

Samtidig som jeg var i kontakt med FRI, Foreningen for seksualitets- og kjønnsmangfold tok jeg også kontakt med Medmorforeningen. Jeg var i en periode usikker om jeg skulle få nok henvendelser fra aktuelle informanter, så ville også ta kontakt med Medmorforeningen og se om jeg fikk noen henvendelser derfra. Medmorforeningen la også ut informasjon om meg og mitt prosjekt på deres facebook side. Medmorforeningen er en organisasjon som arbeider for å styrke medmødres stilling som foreldre i samfunnet, samt for å skape en arena der medmødre kan dele erfaringer og informasjon (Medmorforeningen , u.d.).

Etter jeg fikk lagt ut informasjon om meg og prosjektet mitt på internett, fikk jeg flere henvendelser av informanter som kunne tenke seg å delta. De som kontaktet meg var både aleneforeldre og foreldrepar, både homofile og lesbiske. Jeg endte opp med fem intervjuer, med totalt ni informanter. Jeg intervjuet fire foreldrepar og en aleneforelder. Alle mine informanter hadde barn i alderen mellom et halvt år og seks år, samt at de alle var selv i alderen 30-55 år.

Da jeg hadde fått avtalt deltakelse med informantene, var det over på prosessen for å planlegge intervjuene. Jeg ville være så fleksibel som mulig overfor mine informanter, da det var privatpersoner jeg skulle intervjuer. Utfordringen med å skulle intervjuer privatpersoner var å finne en tid som passet å møtes i hverdagen. Jeg ønsket å tilpasse meg den tids som passet best for informantene, om det var på kveldstid eller dagtid. Dette gjorde at mange av intervjuene ble holdt hjemme hos informantene. Jeg tenkte i starten, før jeg begynte å rekruttere informanter at det ville gå fint å skaffe nok informanter. Erfaringen min var at det var noe mer utfordrende enn forventet. Jeg opplevde at jeg måtte være aktiv på å ta kontakt både i starten for å få henvendelser og etterpå ved avtale av intervjuene. Jeg er veldig takknemlig for de informantene som ønsket å delta og som gjorde det mulig å gjennomføre prosjektet.

3.3 Analyse av intervjuer

Da intervjuene var gjennomført var det på tide å transkribere. Gjennom transkripsjonen ble intervjusamtalen strukturert og bedre egnet for analysen, og jeg fikk en bedre oversikt over mitt eget datamateriale. Hvordan jeg ønsket å analysere mitt datamateriale har jeg hatt i

bakhodet gjennom hele prosessen. På grunnlag av at mitt materiale i oppgaven består av tekst finner jeg det hensiktsmessig å fokusere på meningsinnholdet i tekstene. Jeg var interessert i spørsmål som er relatert i intervjuets «hva», nemlig hva som er innholdet i det som blir sagt i intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2015).

Etter transkriberingen startet jeg med datareduksjonen av mitt materiale. Gjennom datareduksjonen ville jeg lage oppsummeringer og plukke ut interessante svar som kom frem i intervjuene (Ringdal, 2014). For å skape orden og oversikt over materiale, startet jeg med å lage skjemaer for hvert emne i intervjuguiden og sette svarene til informantene opp mot hverandre. Jeg ønsket å bruk en tematisk analyse som en metode for å finne gjentakende mønstre på tvers av intervjuene. Gjennom en tematisk analyse får jeg sammenliknet informasjon om de ulike temaene i intervjuguiden fra alle informantene. Fremfor å fokusere på det enkelte informanter sier, er jeg her mer opptatt av å komme i dybden i temaene (Thagaard , 2009).

Ut i fra dette begynte jeg å jobbe med materiale og prøvde å få øye på ulike koder og kategorier som dukket opp. De kategoriene og kodene jeg ble oppmerksom på, fanget opp de handlingene og erfaringene som ble fortalt om i intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2015). Noen av de ulike kategoriene som dukket opp underveis var hvem som bodde sammen, definisjon av familie, skapelsesprosessen, biologi/slektskap, mat, fritidsaktiviteter, omsorg, kjærlighet, arbeidsfellesskap og venner og familie. Med kategorier som dette ble begreper fra teorien som handler om struktur og roller, biologi, relasjoner og emosjonelle bånd, familiepraksiser, narrativer og sosiale normer sentrale inn i analysen. I analysen vil jeg presentere utsagn fra informantene helt anonymt. Dette fordi det ikke er den enkelte familie som skal kategoriseres, men deres praksiser og erfaringer. Jeg velger å ikke skille ut mine informanter med navn eller kjennetegn, da de er få og kan være lett gjenkjennelige, samt at det ikke er en studie som tolker utsagn på bakgrunn av deres biografiske kjennetegn. Når deres særskilte kjennetegn er av betydning, blir de dratt frem i teksten. Jeg vil derfor la utsagnene stå uten anonymiserte navn, dette også for å sikre deltakernes anonymitet.

I forkant av analysen hadde jeg tenkt ut noen analytiske spørsmål som jeg ønsket å stille til materialet mitt. For å forstå mitt materiale handlet de analytiske spørsmål om hva familien

gjør, nemlig deres handlinger, og hvordan de opplever forventninger til foreldreskap og familielivet. Etter bruk av ulike teoretiske perspektiver som redskaper for å få en bedre forståelse av homofile familier, ønsket jeg å sette handlinger og forventninger som kategorier jeg har fokus på i analysen. Jeg ønsket å ha et gjøre-perspektiv på min analyse. I analysen vil jeg bruke teorien som jeg har skrevet om tidligere og knytte dette opp mot ulike kategorier jeg finner i mitt materiale.

4. Analyse og funn

Analysen handler om det empiriske materiale som er samlet inn gjennom intervjuer. Som nevnt over ønsker jeg å ha et gjøre-perspektiv på homofile familier i analysen, med fokus på handlinger og forventninger. Å snakke om og frem sin familie er en faktor jeg ønsker å ha med meg gjennom hele analysen. Analysen vil bygge på informantens utsagn og hvordan de snakker om og frem sin familie. Videre vil analysen trekke frem hvordan homofile foreldre beskriver sine erfaringer, og forteller om seg selv og barna sine i den sosiale konteksten de inngår i. Det er informantens forståelser av dette som utgjør det empiriske grunnlaget i avhandlingen.

4.1 Hvordan snakker homofile foreldre seg frem som en familie?

4.1.1 Hvem er familien?

Å snakke er en viktig familiepraksis i familien, enten om det er en måte å kommunisere med hverandre på, eller om det er å snakke seg frem som en familie. Som beskrevet innenfor det relasjonelle perspektivet så velger man i større grad sin familie, der familien ikke nødvendigvis bestemmes av biologiske bånd, men heller av kjærighetsrelasjoner og emosjonelle bånd (Ellingsæter & Widerberg, 2012). Gjennom dette er det interessant å få et innblikk i hvordan man definerer sin familie og hvem av menneskene rundt man inkluderer som sin familie. Blant informantene kom det frem at: «*Familien er oss som bor sammen*», som informantene beskrev besto av de som foreldrene og barnet/barna. Som Bourdieu (1996) beskriver er familien nært knyttet til ordene hus og hjem, som beskriver den sosiale virkeligheten. Selv med denne beskrivelsen av familien nevner også tre av informantene: «*Vi var jo på en måte en familie før vi fikk barn også*», og «*så vi har jo vært familie på forskjellige måter. Mine venner er også for meg min familie*». Dette styrker et

nettverksorientert blikk på familien, der flere velger sin egen familie også utenfor biologiske bånd. En av informantene nevnte også: «*Vi har jo endel venner også som sønnen vår kaller tante og onkel*». Hvordan vi definerer og beskriver vår familie er ulikt, da det er ulike faktorer som spiller inn. Man kan se at alle har en egen konstruksjon av hvordan man skaper og er en familie. Noen av informantene beskrev seg som en familie også før de fikk barn, mens andre så på seg selv som familie mer etter de fikk barn. Dette styrker konstruksjonen av egen virkelighet, der man kanskje på ulike måter ser på seg selv som en familie før og etter man har fått barn (Frøyland, 2017).

«*Vi kommer jo fra en familie også. Jeg kaller dette min første familie, også den andre for den andre familien*». Her trekker en av informantene frem det at man også kommer fra en familie, opprinnelsesfamilien som er en stor del av hvem man er. Hos alle informantene er annen nær familie inkludert i hverdagen, som tanter, onkler og besteforeldre. Disse beskrives som engasjerte i hverdagen, da de for eksempel er med å hente i barnehagen: «*Jeg har yngre søsken som bor i nærheten, de er veldig involvert. Også er det besteforeldre da, som har flyttet i nærheten. Så det er vel det som utgjør kjernen i hverdagen*». Fra opprinnelsesfamilien får man med seg samspills- og relasjonserfaringer som man tar med seg inn i nye relasjoner med egne partnere, barn og andre venner (Frøyland, 2017). Jeg vil komme tilbake til noe av dette senere i analysen, nemlig hvordan man er bevisst på hva man ønsker å ha med seg og hva man ikke ønsker å ha med seg fra sin opprinnelsesfamilie.

Jeg spurte informantene om når de er en familie og hva som gjør de til en familie. En av informantene sa: «*Det er jo det at de er de nærmeste på en måte. De man deler ting med, bor sammen med, er glad i, passer på og gir omsorg til*». For flere av informantene besto svaret på dette av at det er noe man har ønsket og har skapt sammen. En annen av informantene fortalte at: «*Vi lever et helt vanlig familieliv, det er to ting som gjør oss utradisjonelle, og det er at vi er begge av samme kjønn og alderen vår*». Her er vi inne på ulike familiepraksiser og hvordan man snakker om sin familie. Begreper som å bo sammen, være glad i, gi omsorg til, og et «helt vanlig familieliv» er familiepraksiser som er en del av hverdagen til informantene. Gjennom familiepraksisene er man fokusert på den samhandlingen som skjer mellom menneskene i familien, og hvordan man handler overfor hverandre i hverdagen (Morgan, 1996).

«*Et helt vanlig familieliv*» er noe jeg blir nysgjerrig på. Hva er det som gjør et familieliv helt vanlig for de homofile foreldrene? Foucault (1999) beskriver maktdiskursene i samfunnene som produserer oppfatninger om hva som er normalt og ikke. Normene rundt familielivet er sterkt preget av familiepolitikken, der politikerne har en gjennomslagskraft som gjør de viktige i prosessene der normalitetene utfordres, og eventuelle endringer rundt forventningene til familielivet kan være tilstede (Annfelt, 2007). Dette kan også knyttes opp til en måte å snakke seg frem som en familie, der man beskriver at det man gjør sammen er helt vanlig. Her er vi inne på hvordan informantene ønsker å fremvise sin familie, og hvilke familiepraksiser som de ønsker skal ses og bekreftes som familiepraksiser av andre. Å fortelle at man lever et «*helt vanlig familieliv*» kan lett gjenkjennes fra andre som knytter dette opp mot det som inngår i et familieliv (Finch, 2007).

4.1.2 Ønske om et familieliv

Å skulle bli en familie er en stor forandring i livet, og motivasjonen bak og ønsket om å få barn kan være stort. Når jeg spurte informantene om hva som gjør de til en familie sa en av informantene: «*Det er jo vi som har skapt denne familien, det er vi som ønsket oss barn*». Blant homofile i dag er det mange som får barn gjennom surrogati eller assistert befruktning. Alle informantene forteller i intervjuene om hvordan de ble en familie, og om prosessen som de har vært igjennom. Begreper som: «*Skapelsesprosessen og prosjektet*» kommer opp i intervjuene som en beskrivelse på hvordan de fikk barn. Med tanke på skapelsesprosessen og ønske om å få barn, var det noe ulikheter mellom de homofile og de lesbiske jeg intervjuet. Blant en av de homofile informantene ble det beskrevet som et ønske om å leve annerledes, og et ønske om å få barn: «*Vi har levd et langt liv før vi fikk egne barn, så barna var veldig ønskelig og velkomne*». Til forskjell fra de homofile parene, så var det blant de lesbiske parene en som nevnte at: «*Når vi ble eldre, og den biologiske klokken begynte å tikke, måtte vi finne ut om vi ville ha barn eller ikke*». Så da kan vi se forskjellen, mellom det å få et barn som et slags «prosjekt», eller på grunn av at den biologiske klokka begynner å tikke og man må bestemme seg om man ønsker barn eller ikke: «*Jeg begynte å kjenne på at hvis jeg skulle gjør et forsøk så måtte jeg gjøre det nå*».

Tor Folgerøs snakker om ønske og bevisstheten rundt det å få barn, der homofile i en prosess for å få barn blir tvunget til å reflektere over valgene sine, og planlegger og organiserer for å

få det til (Moen, 2001). For homofile og lesbiske er det ulike måter man kan få barn, og derfor ulike prosesser som settes i gang. En av informantene sa: *«Vi viste hele tiden at vi ville ha barn, så det var ganske avklart. Jeg ønsket å være gravid, og det gjorde ikke min kone»*. Dette var også noe flere av de kvinnelige informanter nevnte, at det måtte tas et valg om hvem som skulle være gravid: *«Det er mange som spør hvordan vi valgte hvem som skulle være gravid, og min kone hadde ikke lyst, men det hadde jeg»*. Vi alle har forestillinger om hvordan man ønsker at livene våre skal se ut, og om man har sett for seg å være gravid eller ikke er preget av vår konstruksjon av verden og vårt liv, og ulikt fra person til person (Frøyland, 2017). Her blir heteronormer rundt det å få barn utfordret, da det for heterofile par finnes avklarte og definerte roller for hvem som bærer frem barnet. Gjennom det funksjonalistiske perspektivet hadde alle familiemedlemmene en funksjon i familien, der kvinnes funksjon innebar å få barn, mens mannen skulle forsørge familien gjennom arbeid (Ellingsæter & Widerberg, 2012).

Blant noen av informantene ble adopsjon tatt opp som et emne: *«Jeg har alltid tenkt på å få barn gjennom adopsjon, men man må gjennom en veldig heteronormativ prosess, der folk kommer og sjekker livet ditt etter heteronormative premisser. Jeg ønsket ikke å utsette mitt liv for en slik prosess»*. Da det kan være vanskelig for homofile par å adoptere på grunn av at land som Norge har adopsjonsavtaler med ikke aksepterer adopsjonssøknader fra homofile par (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018), er dette et nytt perspektiv som kom opp i intervjuene. Dette er med å skape et skille og sette homoseksualiteten som usynlig og annenrangs (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2015) gjennom å fokusere på at et familieliv skal være så mye preget av heteroseksualiteten som mulig. Da familiepraksiser og idealer stadig blir utfordret av nye samlivsformer, og nye måter å leve sitt familieliv på utfordres definisjonen av «det gode liv» (Lübeck, Haldar, & Wærdahl, 2016). Prosesser som informanten beskriver her, som er sterkt preget av heteronormativiteten, styrker det at heteroseksualiteten er normalisert i samfunnet som en seksuell orientering som er navngitt, privilegert og nødvendig (Annfelt, 2007).

4.2 Skapelseshistorien og kjærlighetsbarnet

Blant alle informantene var beskrivelsen av hvordan man fikk barn sentral i intervjuene. En av informantene sa: *«Vi ønsker å ha skapelsesprosessen åpen, både for barna våre og for andre*

som lurer». En viktig del av familiens historier er hvordan barna har kommet til verden, som informantene fortalte om. Da man skaper en alternativ biologisk familie vil selve befruktningen og hvordan barnet ble til en viktig del av historien, og noe man snakker åpent om. Gjennom åpenhet rundt skapelsesprosessen blir de sosiale forskjellene i samfunnet synlige og man blir mer bevisst på de ulike måtene man kan skape en familie på (Aakvaag, 2008). Flere av informantene trakk frem åpenhet for barna, men også i barnehagen. En av informantene la vekt på at barna ikke skal begynne å lure eller føle seg annerledes: *«Har jeg en pappa som jeg ikke vet om? Hvorfor har andre en mamma og pappa og ikke jeg?»*. Åpenheten i barnehagen ble av en informant beskrevet slik: *«Det er viktig at barna ikke skal føle seg annerledes. Det er viktig at barnehagen har åpenhet rundt hvilke ulike familiekonstellasjoner som finnes»*. Åpenheten rundt og historien om skapelsesprosessen blir en stor del av hvordan man ønsker å fremvise og fortelle om sin familie, også for barna når de skal fortelle om sin familie (Finch, 2007). Barn kan i møte med andre barn bli sett på som annerledes da de vokser opp med en annen familiesituasjon enn majoriteten i samfunnet. Dette kan gjøre at de faller utenfor det «normale» familielivet og hva som inngår i barnas tanker om hva som er en familie (Nasjonal Digital Læringsarena, 2017). Som en voksen i barnehagen kan man bidra til at familiesituasjonen til barn av homofile foreldre normaliseres gjennom å ha bevissthet rundt at det finnes ulike familiesituasjoner, og informere om dette til barna (Aakvaag, 2008).

En av informantene beskrev hvordan de fikk barn slik: *«Så fant vi ut at vi ville ha barn og startet med prosessen. Vi dro til Danmark og fikk assistert befruktning derfra»*. Når du er «normen», en heterofil familie, snakker man sjeldent om befruktningen til barnet da dette er noe som er kjent og i mange år tolket som «riktig» måte å skape en familie på (Annfelt, 2007). Da eget familieliv skiller seg fra den «normale» måten å skape familie på, blir det enda viktigere å gjenta historien om skapelsen for å fremvise fortellingene sine slik at andre får et innblikk i hvordan de har skapt sin familie (Finch, 2007). Som Finch (2007) beskriver kan fremvisningen av familien være nødvendig, på grunn av mangfoldet og endringen av moderne familieforhold. For homofile familier som har skapt en familie litt utenom det «normale» kan det være viktig å være synlige for andre, slik at andre kan få et innblikk i deres familie og oppfatte dette som en måte å skape en familie på (Finch, 2007).

Informanten hadde enten fått barn gjennom assistert befruktning eller surrogati. Dette skaper en prosess med eksterne biologiske bidrag til sin familie. Felles for alle informantene var at de ønsket selv og få barn og gikk inn i prosessen som kunne hjelpe de med det. Dette kan kalles kjærlighetsbarnet da det er kjærligheten, ønsket og de emosjonelle båndene som ligger bak skapelsesprosessen. Et barn som er født ut av en kjærlighetsrelasjon (Aarseth, 2011). Et barn i familien skaper intimitet og et tett samspill mellom foreldrene og barna der relasjonen er preget av kjærlighet, nærhet og omsorg (Hennum, 2004). Et ønsket barn kan oppleves som en «gave», hvis noen hjelper til med å få drømmen om barn til å gå i oppfyllelse. En av informantene beskrev: «*Vår surrogatmor hjalp oss med å skape vår familiehistorie*». Som surrogatmor bærer man et barn frem for noen andre, som overleveres til barnets foreldre etter fødselen. Surrogatmoren er som regel ikke biologisk mor til barnet da det brukes donoregg (Førde, 2018). Her spiller også biologi en rolle, som også ble nevnt av flere av informantene.

Av noen av informantene ble det beskrevet at familien oppstår når barnet blir født: «*Vi har vært en familie i fem år, da barnet vårt ble født*». Dette er noe som kan gjenspeile heterofile par, da familien skapes gjennom det å få barn (Gillis, 1997). Barnet er i dag ofte den viktigste delen av familien, og familien blir til og sentrert rundt selve barnet og barnets behov (Beck & Beck-Gernsheim, 1995). Ved at barnet kommer til og skaper familien, skapes det også nye familiepraksiser som er sentrert rundt barnets behov. Praksiser man har hatt sammen som et par tidligere forandrer seg etter barnet og det som er nødvendig for å ivareta barnets behov. Dette medfører at foreldrene må sette egne interesser og behov til side (Beck & Beck-Gernsheim, 1995). Skapelsen av nye familiepraksiser som følger med det å få et barn, er forbundet med den heterofile standarden og de homofile parene vil da utføre heterofile praksiser. Dette fordi heteronormativiteten i samfunnet og rundt familielivet er ofte tolket som obligatorisk (Annfelt, 2007). Samtidig som noen av informantene beskriver familiens dannelse når barnet ble født, er det også andre informanter som også beskriver seg som en familie før de fikk barn: «*Det første årene var vi jo kanskje ikke en familie, men vi var jo på en måte det før vi fikk barn også*» og: «*Familie er jo mange ting, vi har vært en familie i mange år, siden vi ble sammen egentlig*».

4.3. Hvordan snakker homofile foreldre om ulike konstruksjoner av fellesskap?

4.3.1 Konstruksjoner av barnet og familiebånd

Biologi er noe som ble nevnt av flere av informantene i intervjuene. Gjennom det relasjonelle perspektivet og en økt individualiseringen i familielivet, er det mindre fokus på biologien og mer fokus på de kjærlighetsrelasjonene som befinner seg mellom menneskene. Selv om homofile familier er med å skape nye modeller for omsorg og intimitet, vises det her i intervjuene at biologi likevel spiller en rolle (Aarseth, 2011). Informantene som hadde benyttet seg av surrogati var opptatt av å ha et biologisk bånd til sine barn: *«Begge barna ble født av samme surrogatmor, med samme egg donor. Vi har et biologisk barn hver, som da er halvsøsken»*. Samtidig som man velger å skape en familie utenom «det normale», vises det her at man fortsatt er opptatt av at det skal finnes et biologisk bånd mellom foreldrene og barna. Det skaper en viss biologisk rettferdighet da biologien spiller en rolle til tross for at nye familieformer er med å sette foreldreskapet i et nytt lys: *«Så har vi adoptert den andres barn. Vi er opptatt av å ha det juridiske på plass»*.

Andre informanter nevnte også biologi i historien om deres familie: *«Vi har jo et biologisk bånd»*. Mens andre informanter ikke brukte biologi som et fokus i sin historie: *«Handler kanskje om hvilket bånd man har til en person og hvordan man får dette båndet til en person»*. Uavhengig av hvilke bånd som knytter oss sammen som en familie, enten det er biologiske bånd, eller bånd skapt gjennom relasjoner, er de med å skape en historie om hvem man er som familie og hvilke bånd som knytter familien sammen. Dette skaper ulike konstruksjoner av familiebånd som skal fremvises og fortelles om til andre. Å skape konstruksjoner av familiebånd handler om hvilke relasjoner som befinner seg mellom oss, og hva som skjer mellom menneskene i familien (Johnsen & Torsteinsson, 2012). Gjennom sosialkonstruksjonismen konstruerer hver enkelt familie sin konstruksjon av deres familiebånd gjennom samspillet de har med hverandre og språket. Gjennom hvordan familier snakker om seg selv og sine familiebånd vil man få en forståelse av virkeligheten som er med å skape deres bilde av familiebånd (Frøyland, 2017). Ved fremvisningen av familien kan bruk av narrativer være et godt verktøy. Hvilke familiebånd som er viktig for den enkelte familie er med å skape en identitet som kommer frem gjennom historien man forteller om sin familie, som sier noe om hvem familien er (Johnsen & Torsteinsson, 2012).

4.3.2 Konstruksjoner av det psykologiske fellesskapet

Begreper som kom frem blant informantene var blant annet: «å være glad i», «gi omsorg til», «de man er nærmest» og «de man passer på». Gjennom faktorer som dette skapes et psykologisk/følelsesmessig fellesskap som er sentralt for informantene i hverdagen som foreldre. Gjennom det som skjer mellom oss skapes det relasjoner som bygger på kjærlighet, intimitet og trygghet (Hennum, 2004). I familiesystemet som informantene er en del av er de i interaksjon med hverandre hele tiden som er med å skape disse relasjonene som er preget av det følelsesmessige fellesskapet, som for eksempel å: «være tilstede for hverandre, og ikke forsvinne». Det handler om relasjonelle bånd som må dannes mellom familiemedlemmene. En av informantene beskrev: «Det skal ikke være et snev av usikkerhet hos barnet mitt hvor høyt det er elsket». Carringtons (1999) begrep om «kin work» og «care work», faller også naturlig inn her. Dette fordi det handler om samhandlingen mellom familiemedlemmene, der man har omsorg for hverandre i familien og der foreldrene er de som passer på barna (Carrington, 1999).

Andre faktorer som var betydningsfulle for noen av informantene hadde en rituell komponent. Det handlet om de store hendelsene som man fikk erfare sammen som en familie. Eksempler på dette var: «bryllup, dåp, konfirmasjon, begravelser og generelle overganger i livet, som for eksempel fra barnehage til skole». Disse erfaringene skaper felles opplevelser som kan bli viktige faktorer i hvordan man gjør og forteller om sin familie. Gjennom viktige rituelle komponenter som dette skapes det erfaringer i familiesystemet som man tar med seg videre til nye relasjoner med andre både utenfor og innenfor familiesystemet (Johnsen & Torsteinsson, 2012).

Samtidig som man skaper et psykologisk fellesskap seg imellom innad i familiesystemet, der kjærligheten er grunnlaget for familielivet, må også dette fellesskapet tydeliggjøres og fremvises til andre rundt familien også. Mellom informantene kan kjærligheten oppleves som kjernen i familierelasjonen, nemlig det «å være glad i». Samtidig ligger det en dobbelthet i dette fordi man også skal bli forstått som omsorgsfulle foreldre utad, der andre skal se og oppfatte deg som omsorgsfull (Finch, 2007). Fremvisningen av kjærligheten mellom familiemedlemmene kan bli forstått som ekte, men dersom denne kjærligheten blir for tydelig, og man skryter samt viser kjærtegn utad, kan det oppleves som falskt av andre som ser

utenfra. Ting kan derfor oppleves annerledes av andre enn hvordan man opplever det selv. Dette vises gjennom at man som familie kan ha egne meninger om de handlingene man gjør sammen som en familie, og hvordan man viser frem kjærligheten seg imellom. Samtidig er det handlinger som er åpne for forskjellige tolkninger av andre mennesker utenfor som kanskje opplever det annerledes (Finch , 2007). Gjennom diskurser i samfunnet som sier noe om hvordan man skal oppføre seg mot hverandre i en familie, kan disse forventningene og eventuelle negative reaksjonene internaliseres i familiens egne fortellinger. Dette skaper tynne fortellinger rundt eget familieliv, og kan hemme oss i å leve det livet man selv ønsker for egen familie. Derfor må enhver families tykke historie komme frem, som er selv skapt av den familien det gjelder basert på egne erfaringer og ønsker for familielivet (Johnsen & Torsteinsson, 2012) .

4.3.3 Konstruksjoner av felles opplevelser og aktiviteter

Når jeg spurte informantene om deres familie i hverdagen var felles opplevelser og aktiviteter sentralt. I felles opplevelser la flere av informantene fokus på det: *«å gjøre ting sammen som en familie, spise middag sammen hver dag, dra på turer sammen og ha faste aktiviteter som man gjør sammen i hverdagen»*. Fra å beskrive et mer relasjonelt preg på familielivet som i avsnittet over, er felles opplevelser nært knyttet til et gjøre-perspektiv og det Morgen (1996) beskriver som familiepraksiser. En av informantene beskrev at de lever: *«et helt vanlig familieliv»*, mens en annen informant beskrev at de: *«gjør helt alminnelige ting»*. Hvilke familiepraksiser inngår i et helt vanlig familieliv som preges av helt alminnelige ting? I normene rundt familie i samfunnet ligger dette forventninger til familielivet. Hva er det man gjør sammen som en familie? Hvilke aktiviteter og handlinger er praksiser som forstås av andre som passende i en familie? Gjennom et gjøre-perspektiv er man opptatt av de intime relasjonene innad i en familie som er med å skape disse familiepraksisene. Nettopp de handlingene man gjør seg imellom i en familie (Morgan , 1996). Informantene beskrev hverdagen sin preget av: *«barnehage, jobb, felles måltider, husarbeid, lek, tv-titting, synging, legging, fritidsaktiviteter som svømming og ski, og være sammen med annen familie og venner med barn i samme alder»*.

Matlaging og felles måltider var en praksis som ble beskrevet av de fleste informantene: *«Vi står opp tidlig og spiser frokost sammen. Vi er opptatt av at vi får en hyggelig morgen, der vi*

spiser ordentlig frokost sammen». Her kan man se at det å sette seg ned sammen under et måltid er en viktig familiepraksis som er med å skape deres familie: «*Vi spiser alltid frokost sammen, og middag sammen i helgene*». Mat som et eksempel på en viktig familiepraksis hos informantene er med på at relasjonene deres bekreftes og blir gjort betydningsfulle (Finch , 2007). Slike betydningsfulle erfaringer og familiepraksiser er noe man da senere vil dra med seg inn i andre relasjoner (Frøyland, 2017). Blant informantene var andre venner med jevnaldrende barn en viktig del av hverdagen: «*Vi leker, og er mye ute sammen med andre venner med jevnaldrende barn*». En annen informant beskrev: «*Vi er mye sammen med andre venner med barn, også andre foreldre i barnehagen som man har blitt kjent med*». Ved å være sammen med andre familier med barn i samme alder, får man mulighet til å fremvise seg som en familie til andre. Venner og annen familie kan være eksempler på hvem det er viktig at anerkjenner familiens praksiser. Her handler det ikke kun om hvilke historier man forteller om sin familie, men også de handlingene hvert enkelt familiemedlem gjør i forhold til hverandre (Finch , 2007).

Er det noe som skiller seg fra den «normale» heterofile familien når man ser på disse familiepraksisene som informantene trekker frem? Det som beskrives av informantene skiller seg lite fra hva som inngår i familienormen, og fra heterofile familiers familiepraksiser. Det som kanskje er mer interessant blant informantene er hva som ikke blir snakket om i like stor grad. Dette kan for eksempel være å pusse tennene, bade, soverutiner og kveldsmat. For eksempel soverutiner er noe som ofte er debattert rundt familie i dagens samfunn. Hvordan få barnet til å sove? Ligger man i samme seng, synger man eller er det andre teknikker man bruker for å få barnet til og sove? Dette kan være et eksempel på uskrevede regler og forventninger til hvordan man skal oppdra barna sine. Det representerer ulike måter å tenke, føle, ønske og handle på som ses på som en god og riktig måte å handle på. Det som beskrives som «riktig» måte å oppdra barna sine vil hele tiden være i forandring og variere i tid og sted (Risjord, 2014).

Flere av informantene beskrev: «*Hverdagen fylles med logistikk*» og: «*Hverdagen er fryktelig rutinepreget*». Dette skaper en forståelse av familien som institusjon, der funksjonen i familien er sentralt. Her styres hverdagen av institusjonelle praksiser, for eksempel ved åpningstider i barnehage og på jobb. De fleste av informantene hadde barn i barnehage, der

man skaper et familieliv som passer inn i velferdsstatens ordninger (Ellingsæter & Widerberg, 2012). Engasjement i barnas fritid og fritidsaktiviteter var også sentralt blant informantene: *«Vi ønsker å delta i det fellesskapet barnet er en del av, for eksempel å engasjere seg i barnehagen, og være med i FAU»*. Gjennom deltakelse i barnas hverdag og fritid, og bruk av velferdsordninger som eks barnehage, er homofile familier med å skape en normalitet i barndommen til deres barn. Dette gjør at de ikke skiller seg ut fra andre barn i samme alder som lever med heterofile foreldre.

4.3.4 Konstruksjoner av arbeidsfellesskapet

Arbeidsfellesskapet i en familie kan vi knytte opp mot det funksjonalistiske perspektivet, der struktur og rollefordeling var sentrale begreper. Da arbeidsfordelingen har vært svært kjønnsdefinert med tydelige mannlige og kvinnelige arbeidsoppgaver, vil det gjennom en familie med to personer av samme kjønn gis mulighet til å bryte disse kjønnsdefinerte rollene (Ellingsæter & Widerberg, 2012).

Ved å se på informantene gjennom et funksjonalistisk perspektiv har jeg fått øye på arbeidsfellesskapet. Familien kan i dette perspektiv ses på gjennom ulike roller de utfyller i hverdagen for å fungere som et sosialt system. Hva familien har gjort for samfunnet har gjennom historien vært sentralt, og man ser at rollefordeling og struktur fortsatt er kjernebegreper i familielivet, også blant informantene (Ellingsæter & Widerberg, 2012). Dette kan vi for eksempel se med tanke på permisjon, der noen av informantene fortalte: *«Vi har med begge barna delt permisjonen helt likt, slik at vi begge får den nære relasjonen og den fysiske sammenkoblingen, som en familie»*. Finner man noe forskjell fra heterofile par når det gjelder arbeidsfordelingen i hjemmet? Informantene beskrev alle at de ikke er bundet av tradisjonelle kjønnsroller i sitt arbeidsfellesskap, der de heller tar egne valg for hvordan de ønsker å utforme arbeidsfellesskapet. Blant informantene ser man at personlighet er mer med på å bestemme arbeidsfordelingen, enn hvilket kjønn man har: *«Vi er jo forskjellige personer, som er opptatt av forskjellige ting»*.

4.4 Foreldreskapet – hvordan defineres ulike roller i hverdagen?

«Vi har nok ulike roller fordi vi er forskjellige personer». Som innledet i avsnittet over er rollefordelingen blant informantene mer styrt av personlighet enn kjønn. Hos alle informantene gikk dette med personlighet igjen når informantene snakket om rollefordelingen hjemme: «Vi har ikke nødvendigvis noen ulike roller, men vi er forskjellige personer, som er opptatt av forskjellige ting. Tenker det går mer på personlighet enn noe annet». Informantene beskrev at det finnes ulike roller, men at disse ikke er kjønnsdefinert. Rollene er heller noe de selv velger på grunn av egen personlighet og hva man er opptatt av. Dette viser at det finnes ulike roller også i de homofile familiene, der familiemedlemmene har en funksjon i familielivet selv om disse ikke er kjønnsdefinert (Ellingsæter & Widerberg, 2012). Når informantene forteller om rollefordelingen knyttes det også opp igjen til skapelseshistorien: «Vi har født hvert vårt barn, så vi er opptatt av at det ikke skal være noe mitt eller ditt barn». Dette bygger opp hvordan man ønsker å snakke om og fortelle om sin egen familiehistorie, og hvordan denne historier er med på å definere de som en familie.

Når informantene snakker om rollefordelingen og om sine selvstendige valg for hvordan fordelingen er mellom dem, skapes det en identitet om de som en familie. Det knyttes til hvilke fortellinger som de selv forteller om for å fremvise sin familie. Disse fortellingene skaper sammenheng og mening når de blir satt sammen i en historie (Johnsen & Torsteinsson, 2012). Informantene var opptatt av å ha lik fordeling hjemme, men fokus på at denne fordelingen bygger på deres personlighet. En av informantene beskrev: «Vi deler generelle rutiner som for eksempel legging», samtidig som en annen informant beskrev en oppgave de hadde hjemme som var helt delt: «Du er ikke på vaskerommet og jeg er ikke på kjøkkenet». Dette viser at rollene i hjemme er fordelt og at man gjør ulike ting i huset og med barna, men at disse er preget av et selvstendig valg ut fra egen personlighet og hva man ønsker å gjøre.

Dette med rollefordeling i hjemmet ble knyttet opp mot egen oppvekst blant flere av informanter. En av informantene beskrev: «Vi kommer fra to ulike bakgrunner og kulturer, med to forskjellige oppvekster. Disse kulturene sloss jo litt, slik at begge har noen reaksjoner som den andre ikke forstår. Det tror jeg er viktigere enn at vi er av samme kjønn». Familien er det systemet som former oss mest, og gjennom det å være en del av en familie vil våre erfaringer rundt familielivet og for eksempel rollefordeling være noe man tar med seg inn i

andre systemer man er en del av. Å være bevisst på hva man har med seg fra egen oppvekst kan være med å skape nye relasjoner som er preget av andre måter å praktisere sitt foreldreskap på (Frøyland, 2017). Det kan være bevissthet både for hva man ønsker å ha med seg videre i ny familierelasjon, og eventuelt hva man ikke ønsker å ta med seg: *«Jeg har lyst til å gi barnet vårt den barndommen jeg selv har fått. En hverdag fylt med felles opplevelser, som reise og hverdagslige ting som felles måltider»*. Her er det familiepraksisene som er ønskelig for informantene å ta med seg videre, nemlig de erfaringene som er med å skape det man tenker inngår i en familie. Mens dette er preget av positive erfaring som man ønsker å ha med seg ble det også beskrevet av noen av informantene hva man ønsker skal være annerledes: *«Jeg ønsker at barnet mitt skal få det jeg selv ikke fikk når jeg var barn, stabilitet og trygghet»*.

Informantene sammenliknet seg med heterofile foreldre i forhold til rollefordelingen i hjemmet. Informantene beskrev at de opplever at de selv står friere til selv å kunne velge hvilke roller de ønsker og ha, og at dette går mer på deres personlighet enn noe som defineres ut fra deres kjønn: *«Føler med andre heterofile par, etter man har fått barn blir rollene med tydelige og definert, siden vi er to av samme kjønn, slipper vi på en måte det. Det er litt deilig»*. I de sosiale normene i samfunnet reguleres både oppfatninger og atferd i forhold til kjønn og seksualitet. Rollefordelingen i familien preges av disse normene om hva som er mors og fars rolle i hverdagen (Nasjonal Digital Læringsarena, 2017). En av informantene beskrev deres permisjonstid slik: *«Vi deler permisjonstiden helt likt, så seks måneder hver. For oss er det viktig at begge får like mye tid med barnet vårt. Tenker kanskje blant heterofile par, der mødre ikke slipper faren så mye til. Der mødre tar den største delen av permisjonstiden selv og lar faren kun få det han har krav på»*. Her har informantene tanker om hvordan ting kanskje ser ut hos heterofile par, der de opplever at de selv er friere og selv kan velge for eksempel hvordan permisjonstiden blir fordelt. Dette preges av at alle familier har en egen konstruksjon av eget familieliv, og det andre gjør blir noe som skiller seg fra egen virkelighet (Frøyland, 2017).

Jeg kan se gjennom flere av intervjuene at flere av informantene har en opplevelse av at heterofile pars roller i hverdagen blir mer begrenset. Som sitatene over beskriver, sammenlikner de homofile foreldrene seg med heterofile foreldre: *«Vi delegerer ikke, «nå*

kommer mamma så nå må du høre», det finnes ikke noe sånne heterogreier her. Som kanskje er veldig mye brukt». Normene rundt familielivet er forskjellige og varierer fra tid og sted (Risjord, 2014). Samtidig som kanskje homofile foreldre opplever at de er mer friere i forhold til rollefordelingen i hjemmet, vil kanskje heterofile foreldre beskrive det helt annerledes. Dette tydeliggjør en forståelse for at man har ulike konstruksjoner av familielivet ut fra det familielivet man lever i. Gjennom å møte hver enkelt familie, uavhengig om den er homofil eller heterofil, vil man få en bredere forståelse av den enkeltes familie konstruksjon av deres virkelighet som familie (Frøyland, 2017).

Hvordan man velger å fordele roller i hverdagen og foreldreskapet vil variere fra familie til familie. Samtidig som disse rollene utføres i familien, vil også rollene bli observert og gjeldende utad. Hvilke roller man har og hvordan fordelingen ser ut, kan være en form for familiepraksis som da også må fremvises til andre (Finch, 2007). Informanter vil både ha en rolle som homofil, samtidig som de har en rolle som forelder. En av informantene var aleneforelder og her ble dette med rollene utad beskrevet slik: *«Jeg tror at det er annerledes for meg som er alene, enn for to, om jeg hadde vært sammen med en annen, i den aktive foreldrerollen»*. Her blir rollen som aleneforelder sterkere enn rollen som homofil i et parforhold, da forventningene til informantens atferd som foreldre blir mer avgjørende: *«Når andre blir kjent med meg, så opplever jeg at mange synes jeg er tøff som er alene. Jeg tror at hvis jeg kun hadde vært homofil, og ikke en forelder, så hadde kanskje folk tilskrevet meg andre egenskaper. Jeg tror andre folk kan glemme litt at jeg er homofile, fordi jeg er en forelder til et barn»*. Samtidig som det er normer rundt rollefordeling mellom to foreldre, ligger det noen normer og forventninger rundt det å være aleneforelder (Nasjonal Digital Læringsarena, 2017). Da man blir alene i rollen som forelder kan rollen bli den avgjørende i møte med andre.

4.5 Hvordan snakker homofile foreldre om barneoppdragelse?

I intervjuene så jeg at roller i foreldreskapet og barneoppdragelsen var nært knyttet til hverandre. Dette fordi også barneoppdragelsen blir beskrevet av flere av informantene som mer fritt, der de opplever seg selv mer likestilte og kan definere sine egne roller: *«Vi prøver å ha lik tilnærming til ting, men det går veldig på personlighet, hva man er opptatt av»*. Det er hva de selv er opptatt av som former hvilke oppdragelsesformer de ønsker å ha, ikke hva som

bestemmes gjennom kjønn. Gjennom dette formidler informantene sin måte å gjøre barneoppdragelse på: *«I starten leste vi masse ting om hvordan man skulle gjøre ting og ikke gjøre. Vi fant ut at vi selv måtte finne ut hva som passet for oss, og som begge var enige om»*. Familiepraksisene rundt barneoppdragelse er nært knyttet til hva enkelt person gjør i interaksjonen med de andre familiemedlemmene. Her ser man at de individuelle handlingene som skaper disse familiepraksisene er nært knyttet til enkeltpersonen og hva som personen er opptatt av. Som foreldre tar man med seg verdier, tro og atferd inn i interaksjonen med barna og det er disse som er med å skape familiepraksisene, og da her med tanke på barneoppdragelse (Alwin, 2004).

Blant informantene var det flere ulike elementer som kom opp når de ble spurt om barneoppdragelse. Elementene som informantene trakk frem som de viktigste var trygghet, kjærlighet, grensesetting, mestring, selvstendighet, toleranse, empati og gode opplevelser. Disse elementene bygger videre på at familiepraksiser skapes av de intime relasjonene mellom familiemedlemmene (Morgan, 1996): *«Vi er opptatt av å være trygge for barna»*. Det er foreldrene som skal skape en trygghet for barna gjennom at de er tilstede, støtte hvis det er noe, og også gjennom å ha et trygt sted å bo (Carrington, 1999). Noen av informantene beskrev også: *«Vi ønsker at barnet vårt skal få en trygghet i seg selv, til å ta egne valg og få god selvillit»*. Å la barnet få mulighet og trygghet til å utforske verden og alltid vite at foreldrene er der når man kommer tilbake, var et viktig poeng som informantene la vekt på.

Som beskrevet over tar vi med oss relasjon- og samspillserfaringer fra oppveksten vår inn i nye relasjoner. En av informantene la vekt på: *«Jeg ønsker at barnet mitt skal føle seg elsket og verdt å elske, dette for å også kunne være mer rustet når man selv inngår i kjærlighetsrelasjoner når man blir voksen»*. Innenfor begrepet kjærlighet kom dette med å føle seg verdsatt og være glad i seg selv. Kjærlighet er en sentral byggestein i en god relasjon, sammen med nærhet, fortrolighet, kjennskap, forståelse og omsorg (Hennum, 2004). Innenfor spekteret for kjærlighet og omsorg, var det at barna skulle bli selvstendige individer sentralt for mine informanter: *«Vi ønsker å gi henne den friheten til å bli seg selv»*. For informantene var det å få lov til å bli seg selv, og være selvstendig viktig. Det samme var også det å kunne føle tilhørighet i en annen gruppe. En av informantene beskrev: *«Vi som homofile foreldre kanskje kan, dersom vårt barn hadde vært skeiv, kan vise at det ikke er noe farlig eller trist, at*

vi heller kan lære henne at det er greit å elske uansett hvem hun elsker». Egne erfaringer med å bli møtt som homofile av andre, og viten om muligheten for å bli sett på som «unormal» i samfunnet, kan være noe man tar med seg inn i nye relasjoner som voksen (Frøyland, 2017).

I disse ulike elementene i barneoppdragelsen som omhandler praksisene om omsorg og kjærlighet, finnes det noen forskjell mellom homofile og heterofile foreldre, og hva de ønsker for sine barn? Det som kommer frem blant informantene, er nært knyttet til det stort sett alle foreldre generelt ønsker for sine barn. Ved å se på tidligere forskning vises det at gode foreldreskap er uavhengig av foreldrenes kjønn, og at det er foreldrenes engasjement som har størst betydningen og barneoppdragelsen og oppveksten (Dietrichson, 2017). Dette viser at foreldrenes seksuelle orientering ikke er utslagsgivende, og at det handler mer om hva slags omsorgs- og utviklingsbetingelser foreldrene gir barna (Backe-Hansen & Fjær, 2013).

Selv om de fleste informantene opplever seg friere og mer uavhengige av de kjønnsdefinerte rollene som ligger til grunn for mye av familielivet, er kjønnsroller i forhold til barna et tema som kom opp. For noen av informantene handlet dette om hvilke kjønnsroller og forventninger det ligger til hva det vil si å være gutt og jente (Nasjonal Digital Læringsarena, 2017). To av informantene snakket om at de ikke ønsket at barna skal presses inn i kjønnsroller, der samfunnet ikke skal begrense for det kjønn de har fått: *«Vi er bevisste på å ikke presse datteren vår inn i kjønnsroller. Ikke bruke bare rosa, eller si som «å lille prinsesse».* Også med tanke på aktiviteter beskrev en informant: *«Jeg er opptatt av, spesielt siden hun er en jente, at hun skal klatre høyt, bli skitten. Hun er jo en prinsesse, men klatrer likevel».* De sosiale normene i samfunnet setter rammene for hva det vil si og være gutt, og hva det vil si og være jente. Dette gjenspeiles for eksempel i farger på klær som er spesielt ment til jenter, og motsatt: *«Jeg føler ofte at jenter blir dempa veldig mye, presset inn i en måte å være på».*

«Det at jeg er en minoritet i samfunnet, gjør at jeg er generelt opptatt av minoriteter og av mangfold. Det er en viktig verdi som jeg ønsker å overføre til barnet mitt». For flere av informanter var dette med empati, toleranse og forståelse for andre mennesker viktig. Ved å bo i en annen familiesituasjon enn de fleste andre vil man erfare det å være annerledes. For informantene var det viktig med åpenhet rundt barna, og at de ble kjent med andre som også levde i en litt annerledes familie: *«Jeg har mange ulike typer vennskap. Gjennom å møte de*

og ha de rundt seg, vil barnet mitt få se hvordan verden er, med mange forskjellige folk». Når informantene fikk spørsmål om de som homofile foreldre gir noen spesielle egenskaper som foreldre, var dette noe som dukket opp hos de fleste: «Barna vokser jo opp i en litt annerledes familie, som vi håper at de syns er greit. Det kan jo hende det bidrar til at de blir rausere mot andre som ikke er helt A4». Det å leve et annerledes liv fra majoriteten kan gjøre at man møter på negative relasjoner fra andre. Flere og flere barn vokser opp med homofile foreldre og gjennom en bredere forståelse av homofile familier vil disse sosiale normene bli utfordret, og skille mellom «unormal» og «normal» vil bli mindre (Annfelt, 2007). Åpenheten rundt det å leve en litt annerledes familie var et tema som gikk igjen hos informantene. Jeg vil se mer på hvordan informantene opplever og bli møtt av andre gjennom denne åpenheten.

4.6 Hvordan opplever homofile foreldre å bli møtt av andre?

Hvordan man blir møtt av andre rundt kan være ulikt. Hvordan vi velger å fremvise vår familie vil bli opplevd ulikt, da det finnes flere måter å konstruere en familie. Alle sitter med sin egen konstruksjon av verden, som legger føringene for hvordan man ser for seg at et familieliv ser ut. Noen sitter med et bilde på familielivet som svært normativt, mens andre er mindre normative i møte med andre mennesker. Hvordan informantene opplever og bli møtt avhenger av hvor normative menneskene man fremviser sin familie til er (Frøyland, 2017). Gjennomgående blant informantene var at de opplevde å bli møtt positivt. En av informantene uttrykte: «Jeg blir møtt veldig positivt, tror mange egentlig syns det er hyggelig og spennende». Informantene uttrykte at mange stiller spørsmål og er nysgjerrige og undrende, en informant beskrev: «Folk kan jo være litt rett frem og rett inn i privatlivet på en måte». Åpenhet har for flere av informantene vært sentralt rundt deres familieliv og med tanke på reaksjoner på familie, beskrev en av informantene: «Vi omgås jo og prater med folk som ønsker å prate med oss, de som eventuelt har noe i mot det holder seg vekk, men det er ingen som sier noe til oss». Da det kommer flere måter å gjøre en familie på, er dette endringer som aktørene i samfunnet må forholde seg til. Noen blir nysgjerrige på ulikhetene som finnes, mens andre kanskje trekker seg unna da dette er noe som bryter med det etablerte, gamle og kjente (Aakvaag, 2008).

4.6.1 Samfunnets institusjoner

Hvem man forholder seg til i hverdagen og hvem man fremviser sin familie til vil variere. Informantene beskrev møte med samfunnets institusjoner (barnehage, lege, Nav), venner og familie som sentralt i intervjuene. Informantene hadde barn som enten gikk eller skulle begynne i barnehage. En av informantene beskrev: *«Når vi snakker med andre heterofile foreldre i barnehagen er det de samme tingene man snakker om, det er ikke noe annerledes»*. Dette viser at selv med ulike seksuell orientering har de det å ha barn i barnehage som en felles ting i hverdagen. Andre informanter uttrykte: *«Vi blir møtt veldig positivt i barnehagen»*. Åpenhet rundt familiesituasjonen i barnehagen uttrykte en av informantene som veldig viktig: *«Jeg er veldig opptatt av at de i barnehagen tar hensyn til at barnet mitt har en annen familiesituasjon enn de andre. Jeg ønsker det skal være en positiv opplevelse og være i barnehagen når man snakker om familie»*. Gjennom åpenhet kan flere få et innblikk i et homofilt familieliv og det kan skape en normalisering av det i samfunnet. Sosiale normer rundt familielivet er hele tiden i endring, og varierer i tid og sted (Risjord, 2014).

Informantene som hadde de eldste barna i barnehage uttrykte at barna hadde fått lite reaksjoner på deres familiesituasjon i barnehagen, men at det var endret seg noe fra småbarnsavdeling til storbarnsavdeling: *«Vi merket forskjell når hun eldste byttet fra småbarn- til storbarnsavdeling i barnehagen, da ble det plutselig et tema at hun har to mammaer. Hun har fått spørsmål om at hun ikke har en pappa, men det har ikke vært noen utfordringer med det, hun synes det har vært greit å prate om»*. Gjennom en åpenhet for barna og for andre rundt vil flere få øye på forskjellene i samfunnet, samtidig som man blir bevisst og kjent med dem (Aakvaag, 2008). *«Det kan jo være en prosess for barn av homofile, eller det at du har en familiesituasjon som skiller seg ut fra det som er satt opp av idealet, det som er majoriteten»*. Alle informantene hadde tanker om hvordan det å vokse opp i en annerledes familie kan påvirke barna i oppveksten: *«Hun får nok flere spørsmål om det, og det skal vi snakke om. Det kan jo hende at hun noen ganger synes det er vanskeligere enn hva jeg får høre»*. Av annen forskning så vises det at det er eventuelle reaksjoner fra omgivelsene som barna må forholde seg til knyttet til foreldrenes seksuelle legning, som kan skape utfordringer i hverdagen (Backe-Hansen & Fjær, 2013): *«Barnet vårt har ikke møtt noen utfordringer enda som vi vet, men kanskje når han begynner på skolen. På grunn av reaksjoner som kan komme, er vi opptatt av å være en del av hverdagen til barna, være tilstede og vise at vi deltar og bryr oss»*. Når barn selv oppdager at andre lever i en annen familiesituasjon kan de bli nysgjerrige

på det som er annerledes. Gjennom barns kjennskap til egen og andres familiesituasjon, skapes det en mer bevissthet rundt det at det finnes flere måter og være en familie (Aakvaag, 2008).

Informantene beskrev også kontakten de har hatt med Nav, lege, helsesøster og egen arbeidsplass: *«På jobben har mange spurt meg om jeg er medmor. Det er jo et begrep som plutselig alle har fått med seg. Det er jo et begrep de bruker i nav papirer også»*. Endring av begreper i samfunnets ulike institusjoner skaper mer likestilling og gir homofile foreldre like rettigheter som heterofile par. Et eksempel på dette er permisjon: *«Når man skal søke permisjon hos nav, så trykker man medmor, men så kommer det far på resten av skjemaene. Så systemene er ikke helt oppdaterte, men jeg har aldri følt at jeg ikke har passet inn i et skjema eller noe»*. Som det beskrives her er ikke alle skjemaer like oppdatert, men det er på vei til å bli likt for alle, hvor alle uavhengig av seksuell orientering skal være inkludert. En annen informant uttrykte også med tanke på dette: *«det er litt kjipt i barnehagen, eks når man skal fylle ut skjemaer, så står det mor og far. Vi har bare møtt positive holdninger og positive ansatte, men systemene henger jo kanskje ikke helt med enda»*. Heteronormativiteten bekreftes og tas for gitt gjennom bruk av skjemaer i samfunnets institusjoner. Det kommer tydelig frem hva som tolkes som obligatorisk og riktig, for eksempel gjennom skjemaer som er definert med mor og far. Ved å skape nye skjemaer der heteronormativiteten ikke blir den dominerende, kan normaliteten utfordres rundt familie (Annfelt, 2007).

4.6.2 Venner og familie

Som beskrevet tidlig i avsnittet over har informantene stort sett blitt møtt positivt av venner og familie. En av informantene beskrev: *«Vi var litt spent på når vi skulle fortelle at vi skulle få barn, hvordan folk reagerer og sånn. Det som overrasket meg var at det var veldig lite»*. Selv om reaksjonene stort sett er positive beskrev noen av informantene noen andre reaksjoner som de hadde opplevd der venner har trukket seg unna: *«Vi ha opplevd at endel av våre venninner mener at bare damer kan ta seg av et barn. De mener det ikke er fysisk/praktisk mulig for en mann å ha omsorg for små barn»*. Informantene uttrykker her at venner som har hatt disse fordommene har trukket seg unna, da de er preget av et sterk normativt syn på at kvinner skal ta seg av barna: *«Dere er flinke, men det blir jo ikke det samme som hvis barnet hadde hatt en mor»* siterte en av informantene fra reaksjonene de har

opplevd. Maktdiskurser som ligger i samfunnet produserer oppfatninger om hva som er normalt og ikke, og for mange kan disse diskursene om at et barn trenger en mor være de dominerende (Foucault , 1999).

Blant informantene ble det også beskrevet reaksjoner fra andre homofile. En av informantene beskrev: *«Vi kjenner andre homofile som mener det er helt tulle å gå inn i et sånt A4-liv/rolle når man har sjansen til å leve et helt annerledes liv»*. Selv om nye familieformer som homofile familier er med å utfordre «det gode familieliv», ser man at flere av normene rundt familielivet følges også i en homofil familie. Homofile som ønsker seg barn og å leve etter familieidealet, kan i prosessen bli preget av flere praksiser som er nært knyttet til de sosiale normene rundt familielivet i samfunnet. Dette i forhold til omsorg, kjærlighet, hverdagslige rutiner og bruk av samfunnets institusjoner som barnehagen. Hva som er «kulturelt gyldig» bestemmes av synet på barn, foreldrene og familien. Dagens familieideal som familier navigerer etter, både homofile og heterofile familier, er knyttet til barnets behov for omsorg, tilhørighet og trygghet (Lübeck, Haldar, & Wærdahl, 2016).

Selv med noen negative opplevelser hos informantene uttrykker de at man også har fått mindre kontakt med noen etter at man har fått barn: *«Vi har jo noen venner vi har fått mindre kontakt med nå etter at vi fikk barn. Men det er jo også veldig naturlig i seg selv, at man omgås med andre som er i samme situasjon, som har samme forståelse for at livet blir annerledes når man får barn»*. Gjennom å være og omgås med andre som er i samme situasjon som en selv blir man en del av en gruppe som har noe til felles. Det skapes nye vennsgrupper der man omgås med andre som er i samme situasjon. En av informantene beskrev sin barselgruppe slik: *«Vi har helt fra starten vært med i en barselgruppe, ikke den organiserte, men med mange andre uformelle bekjente som hadde barn. Noen hadde barn gjennom prøverørsbefruktning, surrogatmor, og andre som hadde slitt med å få barn»*. Å definere seg med en gruppe andre som man er lik seg selv, der man har vært igjennom noe av de samme tingene vil man ikke like lenger stå så fritt til å velge hvordan man gjør og fremviser sin familie. Det skapes en tydelig fremvisning av familien der de andre lettere vil gjenkjenne og anerkjenne familiepraksisene. Dette for eksempel gjennom å ha fått barn med surrogatmor, assistert befruktning, eller kun de hverdagslige utfordringene, kontra det å være sammen med andre som er forskjellige fra en selv (Finch , 2007). En av informantene

beskrev: «Vi kjenner ganske mange som har fått barn med donor, så det er en ganske vanlig ting i vår vennekrets». Gjennom å være en del av et nettverk som deler flere av de samme erfaringene som en selv, er det diskursene i kulturen som hjelper oss i prosessen der man forsøker å skape mening og sammenheng i hvem man er, og hvor man hører hjemme (Johnsen & Torsteinsson, 2012).

Tidligere i analysen har jeg vært inne på dette med biologi, og i hvilken stor grad det har betydning for familielivet. Noen av informanter tok også opp biologiske barn, og det sosiale presset som ligger i samfunnet rundt det. En av informantene beskrev at hun hadde fått spørsmål på sykehuset: «Har du lyst på et eget barn også? Informanten beskrev videre: «Tror hun mente om jeg ønsket et biologisk barn, men formulerte seg litt dårlig. Jeg hadde jo allerede fått meg et barn». Mange har fokus på biologien når man får barn, mens andre har mer fokus på kjærlighetsrelasjonene som skapes og befinner seg mellom menneskene (Aarseth, 2011). Noen andre av informantene løftet videre opp dette sosiale presset rundt det å få egne biologiske barn: «Jeg har ikke møtt noen negative opplevelser på grunn av at vi er av samme kjønn, men jeg har opplevd det i forhold til at jeg ikke har født barnet, at jeg ikke er biologisk mor». Informantene beskriver dette som et svært tilstedeværende sosialt press, både for homofile og heterofile par som enten ønsker seg barn eller ikke ønsker seg barn: «Du skal ikke ha flere barn da? Eller du skal ikke ha barn da?».

Gjennom å bli og være et par over flere år ligger det forventninger om å få barn og skape en familie sammen. Mange ønsker å få barn, mens andre ikke, og noen kan ikke få barn. De sosiale normene regulerer våre oppfatninger om familieliv og seksualitet, og her da forventningen til å få barn. Også hvis man har for mange barn, kan man oppleve reaksjoner på det også: «Å, har du så mange barn?». Sosiale normer er noe som finnes overalt i samfunnet og består av uskrevne regler og forventninger til hvordan man skal leve livene sine. Dette sosiale presset rundt å få barn er noe som kan prege både homofile og heterofile i samfunnet, da det ligger en forventning fra samfunnet om at det er på tide å få barn når man har vært et par i flere år (Risjord, 2014). Dette tar oss tilbake til det funksjonalistiske perspektivet, da det var en kvinnes «rolle» i samfunnet å få og forsørge barna (Ellingsæter & Widerberg, 2012).

5. Konklusjon

I dette kapittelet vil jeg trekke frem de viktigste funnene i avhandlingen. Hovedtemaet for avhandlingen handlet om hvorvidt homofile foreldre bidrar til å utvide eller endre vår forståelse av familien og foreldreskapet. Gjennom analysen har jeg forsøkt å bruke teoretiske perspektiver på familier, som redskaper for å forstå homofile familier. Jeg har i analysen vist hvordan homofile med sine fortellinger om egne forståelser og erfaringer med foreldreskapet kan åpne for flere former for tilpasning og nyskapning av familien.

Da homofile familier består av foreldre av samme kjønn skiller de seg ut fra den heterofile familien. Uavhengig av foreldrenes seksuelle orientering ser man at det likevel er mange likheter og tilpasninger til den normative familien. Ved å forstå homofile familier i et gjøreperspektiv får man øye på de familiepraksisene som skaper deres familie. Gjennom hverdagslige praksiser som jobb, barnehage, måltider, lek, legging og rutiner, ser man likheter til den heterofile familien. Hverdagen er preget av mye logistikk og ofte er ting sentrert rundt barna og barnas behov. Barna blir i fokus og foreldrene setter egne behov til side. Bruk av samfunnets institusjoner, som eks barnehage er en ting som man ser både hos homofile og heterofile familier. Hverdagen er preget av logistikk, der familiene skal få hverdagen til å gå opp med åpningstider på jobb, barnehage og med tid til fritidsaktiviteter. Både i barnehagen, jobb og i ulike fritidsaktiviteter, møter man andre som har noen av de samme rutiner i sin familiehverdag, uavhengig om det er homofile eller heterofile familier. Som en av informantene beskrev er det de samme tingene man snakker om i hverdagen hvis man snakker med andre som også har barn i samme alder. Ved å få øye på homofile familiers familiepraksiser er dette noe som gjenkjennes i de sosiale normene rundt familielivet. De homofile foreldrene trekker frem det at de «lever et helt vanlig familieliv», som gjør at de selv også plasserer seg innenfor disse heteronormative forventningene til familielivet.

Familiens tilhørighet og tilknytning til hverandre kommer frem hos homofile familier som nært knyttet til den normative familien. Familien defineres som de som bor sammen, samtidig som andre venner og familie utgjør en stor del av kjernen i hverdagen. Som i den normative familien er definisjonen av familien knyttet til begrepene hus og hjem. Selv med venner som homofile familier definerer som en del av egen familie, bygges det flere vennerelasjoner gjennom barnehagen og andre bekjente som har barn i samme alder. Familie som

besteforeldre, tante og onkler er også for mange av informantene en stor del av hverdagen da de bidrar med for eksempel henting i barnehagen. Selv om prosessen bak å få barn er noe ulikt mellom den homofile og heterofile familien, er ønske for egne barn, familierelasjonene og barneoppdragelsen i likhet med hverandre. Dette da foreldrene ønsker en oppvekst for barna preget av kjærlighet, omsorg og trygghet. Det homofile foreldre ønsker for sine barn, gjenkjennes i det de fleste foreldre ønsker for sine barn. Nemlig at de skal føle seg elsket og vokse opp i trygge og stabile omgivelser med foreldre som er tilstede. Foreldre ønsker at barna skal oppleve mestring og utvikle seg til å bli selvstendige individer. Gjennom å åpne for nye former for familie og foreldreskap i samfunnet vil det bli mer bevissthet rundt hvilke små forskjeller som faktisk finnes mellom en heterofil og homofile familie.

En ting som skiller seg kanskje noe vekk fra den normative familien er at det blant homofile familier legges vekt på mangfold og åpenhet til andre mennesker som også ikke er helt A4. Dette gjennom å skape forståelse for minoriteter i samfunnet. Homofile foreldre er en minoritet som blir sett på den andre seksualiteten i samfunnet, som faller under den heteroseksualiteten som ses på den «normale» i samfunnet. I et homofilt foreldreskap blir man mer opptatt av hvilke kjønnsdefinerte roller som finnes i samfunnet som man ønsker å bryte med, eller ikke falle under. Dette kan man for eksempel se ved rollefordelingen i hjemmet og bevisstheten rundt egne barn, der man som homofile foreldre opplever at barn i samfunnet blir i stor grad plassert og begrenset gjennom eget kjønn. Gjennom denne kjønnsdefinerte bevisstheten skapes det en nyskaping av familien og foreldreskapet som homofile foreldre bidrar til. Homofile foreldre ønsker en åpenhet rundt egen og andres familiesituasjon som skiller seg noe fra den «normative familien». På nysgjerrighet fra andre rundt svarer de homofile foreldrene med åpenhet for at det i samfunnet skal bli bedre kjennskap til ulike måter å gjøre og skape en familie på. Homofile foreldre beskriver det å være sammen med andre som også lever i annerledes familiesituasjon, vil bidra til at barna får en større toleranse rundt ulikhetene i samfunnet. Dette kan som sagt skille seg litt ut fra den normative familien, som er majoriteten i samfunnet.

Kjønnsdefinerte roller var sentralt i analysen når homofile snakket om foreldreskapet og barneoppdragelse. Da familien er et sosialt system i samfunnet, vil familiemedlemmene ha ulike roller i familien for at hverdagen skal kunne gå opp. Selv om rollene i den normative

familien fortsatt kan være preget av kjønnsdefinerte roller snakker homofile foreldrene om egne roller som noe annerledes. De homofile foreldrene legger vekt på at rollene i deres foreldreskap er i større grad preget av egen personlighet, og hva de selv er opptatt av og ønsker å gjøre med barna sine. Homofile familier opplever en større frihet i motsetning til den heterofile familien som er mer styrt av kjønnsdefinerte roller. Samtidig som homofile foreldre definerer sine roller ut fra personlighet, finnes det roller mellom de som gjenspeiler den heterofile familien. For eksempel ved leggerutiner. Gjennom denne beskrivelsen av rollefordelingen skaper de homofile foreldrene en fortelling om sin familiehistorie som annerledes, som styrkes av egne erfaringer.

Den største nyskapingen som homofile familier gjør, som kommer frem gjennom analysen er hvordan de selv snakker seg frem som en familie. Selv om homofile familier velger å leve i, og følge heteronormative familiepraksiser, er de opptatt av å definere seg som noe annerledes. Noe som skiller seg fra den heterofile familien. Dette gjennom fortellingen av hvem man er som en familie, og hvordan man ble en familie. Når du er en heterofil familie er det sjeldent at noen forteller om skapelsen av barnet til andre. I motsetning blir skapelsesprosessen for homofile foreldre en stor del av deres historie som familie, og som noe som må fortelles og synliggjøres. Da man skaper en familie noe utenom det «normale» kan man oppleve at andre blir nysgjerrige og fortellingen de forteller sier noe om dem som en familie. Som informantene la vekt på ønsket de å ha en åpenhet rundt dette, både for andre og spesielt barna, så de ikke skal oppleve å falle utenfor på grunn av deres familiesituasjon. Gjennom åpenhet vil annerledesheten tydeliggjøres og samfunnets normer kan utfordres og eventuelt endres.

Samtidig som fortellinger om egen skapelsesprosess viser er annerledes måte å skape en familie, er homofile familier også opptatt av å kunne være sammen med andre som er i samme situasjon. Enten om det er andre homofile eller bare andre familier med barn i samme alder. Selv med en annerledeshet søker homofile foreldre andre foreldre som kan gjenkjenne og anerkjenne deres familiepraksiser som relevante for familielivet. Dette kan også ses i forhold til hvordan man opplever å bli møtt av andre. Selv om homofile foreldre møter mye aksept og anerkjennelse i samfunnet, ble det beskrevet at det fortsatt er flere som er sterkt preget av heteronormene rundt familie som kan trekke seg unna. Dette gjør at homofile

familier selv også trekker seg mot andre som er i samme situasjon som en selv, der man søker en tilhørighet og anerkjennelse fra andre rundt i samfunnet.

Om homofile familier bidrar til å utvikle eller endre vår forståelse av familien og foreldreskapet kan være vanskelig å svare på, da mange av familiepraksisene som går igjen hos den normative familien også dukker opp hos den homofile familien. Det som homofile familier skaper gjennom sine fortellinger, er en åpenhet rundt flere måter å gjøre en familie på og hvordan man snakker seg frem som en familie. Selv om mange av heteronormene rundt familielivet kan finnes igjen i homofile familier, skapes det en helt ny åpenhet og bevissthet rundt hva det betyr å være en familie.

6. Litteraturliste

- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Abstrakt forlag AS .
- Aarseth, H. (2011). *Moderne Familieliv, Den likestilte familiens motivasjonsformer*. Cappelen Damm AS.
- Aase, T. H., & Fossåskaret , E. (2015). *Skapte virkeligheter, Om produksjon og tolkning av kvalitativ data* . Universitetsforlaget .
- Alwin, D. (2004). Parenting Practices. I J. Scott, J. Treas, & M. Richards, *The Blackwell Companion to te Sociology of Families* . Blackwell Publishing.
- Annfelt, T. (2007). Heteronormal nok? Heteronormering som veileder for norsk familiepolitikk. I T. Annfelt , & B. Andersen , *Når heteronormativiteten må forklare seg*. Tapir Akademiske Forlag.
- Backe-Hansen, E., & Fjær, E. G. (2013). *Å ha foreldre av samme kjønn - Hvordan er det, og hvor mange gjelder det?* Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring .
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2008). *Bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/homofile-og-lesbiske/hplhbtseptember2008.pdf>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2015). *Heteronormativitet*. Hentet fra https://www.buudir.no/lhbt/LHBT_ordlista/H/Heteronormativitet/
- Barne-, ungdom- og familiedirektoratet. (2017). *Diskrimineringsvern*. Hentet fra https://www.buudir.no/lhbt/LHBT_i_lovverket/LHBT_i_lovverket_Diskrimineringsvern/

- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018). *Familie, foreldreskap og barn*. Hentet fra https://www.bukdir.no/Statistikk_og_analyse/lhbtq/Barn_oppvekst_og_familie/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018). *Retten til familieliv*. Hentet fra https://www.bukdir.no/lhbt/LHBT_i_lovverket/LHBT_i_lovverket_Retten_til_et_familieliv/
- Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (1995). *The Normal Chaos of Love*. Cambridge: Polity Press.
- Benestad, E. E., Arntzen, J. G., & Almås, E. (2018). *Homofili*. Hentet fra <https://sml.snl.no/homofili>
- Bourdieu, P. (1996). *On The Family as a Realized Category*. Theory, Culture & Society.
- Carrington, C. (1999). *No Place Like Home: Relationships and Family Life among Lesbians and Gay Men*. Chicago: University of Chicago Press .
- Dalen, M. (2013). *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilnærming (Vol.2)*. Oslo Universitetsforlaget .
- Dietrichson, S. (2017). *Barn trenger engasjerte og vanlige foreldre. Dette er holdninger som dominerer nordmenns syn på foreldreskap. Men hva som er barns beste avhenger av konteksten de står i, mener forsker*. Hentet fra <http://kjonnsforskning.no/nb/2017/01/barn-trenger-engasjerte-og-vanlige-foreldre>
- Ellingsæter, A. L., & Widerberg, K. (. (2012). *Velferdsstatens familier, Nye sosiologiske perspektiver*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Finch, J. (2007). *Displaying Families* Sociology.
- Fog, J. (2004). *Med samtalen som utgangspunkt; det kvalitative forskningsintervjuet*. Akademisk Forlag.

- Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold . (2018). *Familienettverket*. Hentet fra <https://www.frioa.no/familienettverket/>
- Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold. (2018). *Assistert befruktning*. Hentet fra <https://foreningenfri.no/informasjon/vi-vil-bli-foreldre/assistert-befruktning/>
- Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold. (2018). *Cisnorm og heteronormativitet, kjønns- og seksualitetsmangfold*. Hentet fra <https://www.frioa.no/ressurser/guide-til-inkluderende-eldreomsorg/cisnorm-og-heteronormativitet-kjønns-og-seksualitetsmangfold/>
- Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold. (2018). *Dine rettigheter*. Hentet fra <https://foreningenfri.no/informasjon/dine-rettigheter/>
- Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold. (2018). *Rosa kompetanse*. Hentet fra <https://foreningenfri.no/rosa-kompetanse/>
- Foucault , M. (1999). *Seksualitetens historie 1. Viljen til viten*. Valdres: Pax Forlag EXIL.
- Frøyland, L. (2017). *Systemisk samtale. Psykososialt samarbeid med barn, ungdom og foreldre*. Fagbokforlaget .
- Førde, K. E. (2018). *Surrogati*. Hentet fra <https://sml.snl.no/surrogati>
- Gabb, J. (2008). *Researching Intimacy in Families* . Palgrave Macmillan .
- Gillis, J. R. (1997). *A world of their own making. A history of myth and ritual in family life*. New York: Oxford University Press.
- Haugli, T. (2007). Lov om barn og foreldre. *Jussens venner*.
- Hennum , N. (2004). Å formidle seg selv som kjærlig mor og far i en norsk kontekst. *Fokus på Familien* #3.

- Johnsen , A., & Torsteinsson, V. W. (2012). *Lærebok i familierapi*. Universitetsforlaget.
- Kvale , S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervjuet* . Gyldendal Norsk Forlag AS .
- Levin, I. (1997). *Stepfamily as project. Marriage & Family Review*. The Haworth Press.
- Lübeck, S. B., Haldar, M., & Wærdahl, R. (2016). *Bamsens fortellinger om familielivet - hvordan familieidealer reproduseres gjennom skole-hjem-kommunikasjon*. Norsk senter for barneforskning
- Medmorforeningen . (u.d.). *Velkommen til medmorforeningen* . Hentet fra <http://www.medmorforeningen.no/?fbclid=IwAR0CUf7MIMBe8MspIaxQ1ktTUJcrfyKHVq7oWkKRJ4hemmwnlom8wdAECg>
- Moen, S. (2001). *Skeive barnefamilier bryter med både heteroseksuelle og homoseksuelle verdier og utgjør en trussel mot tradisjonelle forestillinger om både homoer og heteroer*. Hentet fra <http://kjonnsforskning.no/nb/2001/06/homofile-og-lesbiske-foreldre-en-kulturell-trussel>
- Morgan , D. H. (1996). *Family Connections. An introduction to Family Studies*. Cambridge: Polity press.
- Nasjonal Digital Læringsarena. (2017). *Normer for kjønn og seksualitet*. Hentet fra <https://ndla.no/subjects/subject:3/topic:1:55163/topic:1:168398/resource:1:168407>
- Ringdal, K. (2014). *Enhet og Mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Risjord, M. (2014). *Philosophy og Social Science, A Contemporary Introduction*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Store Norske Leksikon. (2018). *Partnerskapsloven*. Hentet fra <https://snl.no/partnerskapsloven>

Thagaard , T. (2009). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode* .
Fagbokforlaget .

Widerberg , K. (2001). *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt* . Oslo :
Universitetsforlaget.

Vedlegg 1 – Invitasjon til deltakelse i masterprosjekt

Homofile foreldres erfaringer med familieliv og praktisering av foreldreskap

Mitt navn er Mari Helen Holmen og jeg studerer sosialfag, studieretning familiebehandling ved Storbyuniversitetet, OsloMet. Jeg er nå i gang med min masteroppgave om homofile foreldres erfaring med familieliv og praktisering av foreldreskap. I den forbindelse ønsker jeg å komme i kontakt med homofile foreldre med barn som ønsker å bli intervjuet.

Informasjon om oppgaven

Familielivet og foreldreskap er i dag mangfoldig og det finnes flere måter å gjøre og praktisere sin familie på. Gjennom nye familiekonstellasjoner som stadig er i utvikling vil også foreldreskapet endre seg. Da det før var kjernefamilien som sto i fokus, er det nå flere måter å gjøre familie på. Gjennom muligheter som assistert befruktning, samt samfunnsmessige og rettslige anerkjennelse av homofile samlivsformer skapes det et skifte i familiemønstre som er med på å sette foreldreskapet i et nytt lys. Jeg ønsker derfor i min oppgave å få et innblikk i homofile foreldres erfaringer, holdninger og tanker rundt familielivet og hvordan de praktiserer sitt foreldreskap. Jeg vil høre om hvordan deres hverdag ser ut, hva dere fyller hverdagen med, hva som gjør dere til en familie, samt roller og tanker rundt foreldreskapet.

Praktiske opplysninger og anonymitet

Det er frivillig å delta i studien, og dere som informanter har mulighet til å trekke dere til enhver tid, samt den informasjonen dere har fortalt. Samtalen vil foregå et sted som dere selv velger og når det passer for dere.

Samtalen vil bli tatt på lydopptak. Lydopptakene fra samtalen vil bli transkribert, men være anonymisert. Da lydopptakene er transkribert vil de bli slettet, og ingen informasjon vil bli oppbevart. Opplysninger som blir gitt i studien vil bli behandlet konfidensielt, ingen personopplysninger fra datamaterialet vil være tilgjengelige for andre. Dette gjelder også i

publikasjonen av oppgaven, det skal ikke være mulig å identifisere noen personlige opplysninger ut fra det som kommer fra resultatet.

Informantene vil i forkant av samtalen bli bedt om å undertegne en samtykkeerklæring. Masterprosjektet er også meldt inn til Personvernombudet for forskning ved Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Ønsker dere mer informasjon eller har noen spørsmål, ta kontakt med meg eller min veileder.

Veileder: Randi Wærdahl, Professor, Masterstudiene i Sosialfag, Storbyuniversitetet OsloMet, Tlf: 99020391, Epost: randwa@oslomet.no

Student: Mari Helen Holmen, Tlf: 93631654, Epost: mholmen@gmail.com

Prosjektet ferdigstilles *15.05.2019*

Jeg har lest informasjonen overfor og samtykker i å delta i prosjektet om *Homofile foreldres familieliv og foreldreskap*

Sted

Dato

Underskrift

Vedlegg 2 – Intervjuguide

Problemstilling: Bidrar homofile familier til å utvide eller endre vår forståelse av familien og foreldreskap?

Informasjon om studien:

- Jeg ønsker å få et innblikk i deres hverdag, hvordan dere erfarer familielivet og hvordan du/dere praktiserer foreldreskap
- Det er helt frivillig å delta, og dere kan selv trekke dere fra studien hele tiden underveis, også den informasjonen man har gitt
- Intervjuet vil bli tatt opp å lydopptak, som senere vil bli transkribert. Lydopptakene vil etter transkriberingen bli slettet
- Alt av personlig informasjon vil bli behandlet konfidensielt, og være anonymisert

Innledningsspørsmål/bakgrunnsinfo

1. Alder
2. Hvor mange barn har du/dere?
3. Hvor gamle er barna? (Hvis aktuelt: Går barna deres i barnehage, skole, deltar på fritidsaktiviteter?)

Familiesituasjonen:

1. Hvem er deres familie?
2. Hvor lenge har dere vært en familie?
3. Hvordan ble dere en familie?
4. Hva gjør dere til en familie?
5. Når er dere en familie?
6. Hvorfor ønsket du/dere å bli en familie?

Familien i hverdagen:

1. Hva fyller dere en enkel hverdag med?
2. Hvilke aktiviteter og arbeid fyller hvert familiemedlem hverdagen med?
3. Hvor mye tid tilbringer dere sammen?
4. Hvor mye tid går til jobb og fritidsaktivitet i hverdagen?
5. Hva gjør der hver for dere?
6. Hva gjør dere sammen med barna?
7. Når er dere sammen med barna i løpet av en dag?
8. Annen familie/venner som er en del av hverdagen?

Foreldreskapet: (egne vurderinger av eget foreldreskap)

1. Hvile roller har du/dere for barna? Hvis foreldrepar; har dere ulike roller for barna?
2. Har du/dere noen spesiell arbeidsfordeling rundt hvem av dere som gjør hva med barna i hverdagen? (*Hvis aktuelt, har dere noen eksempler på dette?*)
3. Hva mener du/dere er en god oppdragelse? Hvis et foreldrepar; er dere enige om god oppdragelse? (*Hva må dere eventuelt diskutere?*)
4. Hva tenker du/dere er viktig for at et barn skal ha en god oppvekst?
5. Hva skal du/dere som god forelder gjøre for at barn får en god oppvekst?
6. Hva tenker du/dere er viktig at barn har i oppveksten for å få en god fremtid?
7. Hvilke ferdigheter mener du/dere er viktig for barnet å utvikle?
8. Hvilke verdier ser du/dere på som viktige i oppdragelsen?
9. Er det noen spesielle kvalifikasjoner/egenskaper som du/dere mener er viktig at barnet har? Prober: sport/helse, intellekt, evne til empati og kjærlighet, kunstnerisk, sosialt.
10. Hvilke unike kvaliteter tenker du/dere at dere som foreldre kan gi deres barn?
11. Tror du/dere at det at dere er homofile foreldre gir noen spesielle egenskaper som foreldre?

Erfaringer med familielivet: (hvordan du/dere opplever å bli sett og erfart av andre)

1. Hvordan opplever du/dere å bli møtt som familie i hverdagen? Prober: heteronormativitet, åpenhet, lukkethet, nysgjerrighet, sanksjoner.
2. Opplever dere at andre tilskriver dere spesielle egenskaper fordi dere er homofile foreldre?
3. Opplever du/dere noen utfordringer i hverdagen?
4. Opplever barna noen utfordringer i hverdagen?

Avslutning:

- Oppsummering av samtalen
- Intervjuer åpner opp for at informantene kan dele sin opplevelse av å delta og komme med spørsmål hvis de har det
- Takke for deltakelsen

Randi Wærdahl
Pilestredet 35
0130 OSLO

Vår dato: 02.05.2018

Vår ref: 60328 / 3 / OOS

Deres dato:

Deres ref:

Tilråkning fra NSD Personvernombudet for forskning § 7-27

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 13.04.2018 for prosjektet:

60328	<i>Likekjønnede foreldres erfaring med sine familieliv og hvordan praktiserer de foreldreskap</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Randi Wærdahl</i>
Student	<i>Mari Helen Holmen</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er unntatt konsesjonsplikt og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 15.05.2019 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.